

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra germanistiky

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Paralely v pohádkách *Malý Muk* W. Hauffa a *Tři veteráni* J. Wericha
Parallels in fairy tales *Little Muck* by W. Hauff and *Three Veterans* by J. Werich

Michaela Novotná

Vedoucí práce: PhDr. Tamara Bučková, Ph.D.
Studijní program: Specializace v pedagogice
Studijní obor: Dějepis se zaměřením na vzdělávání – Německý jazyk se zaměřením na vzdělání

Odevzdáním této bakalářské práce na téma *Paralely v pohádkách Malý Muk W. Hauffa a Tři veteráni J. Wericha* potvrzuji, že jsem ji vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Sezimově Ústí dne 9.7.2022

Ráda bych poděkovala vedoucí své práce PhDr. Tamaře Bučkové, Ph.D. a to především za cenné rady a odborné vedení v souvislosti s touto prací, ale i za její semináře, které jsem v průběhu svého bakalářského studia s radostí absolvovala, a které mě k tématu literatury pro děti a mládež přivedly.

ABSTRAKT

Tato bakalářská práce se zabývá dvěma autorskými pohádkami, *Malým Mukem*, *Třemi veterány* a zaměřuje se na jejich paralely. Právě tyto paralely vedly k výzkumné otázce, zda se Jan Werich při psaní *Tří veteránů* inspiroval *Malým Mukem* od Wilhelma Hauffa. Práce čtenáři přibližuje specifika pohádkového žánru, která následně propojuje v textové analýze s vybranými díly. Jsou vymezena specifika pohádky autorské, která je zasazena do kontextu. V průběhu celé práce je zohledňován historický kontext doby vzniku vybraných děl a vliv životních osudů obou autorů na jejich tvorbu. Zkoumané paralely nakonec pozitivně podpořily autorčin prvotní záměr, a i když nelze se stoprocentní přesností dokázat, že se Jan Werich inspiroval Hauffovým dílem, vybrané paralely tomu nasvědčují. I kdyby snad šlo o pouhou náhodu, je zajímavé pozorovat obdobné využití stejných motivů v dílech, které od svého vzniku dělí více než sto let a několik literárních epoch.

KLÍČOVÁ SLOVA

Wilhelm Hauff, *Malý Muk*, Jan Werich, *Tři veteráni*, paralely, autorská pohádka.

ABSTRACT

This bachelor thesis deals with two authors' tales, *Little Muck* and *Three Veterans*, and focuses on their parallels. These parallels led to the research question of whether Jan Werich drew inspiration from Wilhelm Hauff's *Little Muck* when writing *Three Veterans*. This work introduces readers to the specifics of the fairy tale genre, which are subsequently connected with the selected works within the textual analysis. Moreover, the thesis aims to define the specifics of the author's fairy tale that is set in the context. Throughout the whole thesis, the historical context of the period in which the selected tales originated, as well as the influence that the two author's life destinies had on their literary work are taken into consideration. In the end, the examined parallels positively supported the initial intention of the author of the thesis, and although it cannot be proved with a hundred percent accuracy that Hauff's work served as Werich's source of inspiration, the selected parallels seem to suggest this very assumption. Even if it was a mere coincidence, it is interesting to observe a similar use of the same motifs in two literary works whose inception is more than a hundred years and several literary epochs apart.

KEYWORDS

Wilhelm Hauff, *Little Muck*, Jan Werich, *Three Veterans*, parallels, author's tale.

Obsah

Obsah	5
Úvod	8
1 Literární žánr tradiční a/vs. autorské pohádky	10
1.1 Základní znaky pohádky	11
Témata	11
Kompozice a textové formule.....	11
Vypravěč.....	12
Postavy a archetypy	12
Kouzelné motivy	13
Motivy čísel	13
1.2 Pohádka nejen jako literární fikce	14
1.3 Aspekt interkulturality ve vztahu k analyzovaným pohádkám.....	15
1.3.1 Dobové paralely z pohledu života autorů	17
Tabulka 1	19
Komentář k tabulce 1	19
1.4 Pohádková novela	20
2 Wilhelm Hauff: <i>Malý Muk</i> v kontextu autorova života a díla.....	21
2.1 Wilhelm Hauff	21
2.1.1 Hauffův život a dílo pod vlivem literárních/uměleckých směrů	22
2.1.2 Almanach <i>Karavana</i>	23
2.2 <i>Malý Muk</i>	23
Tematická a kompoziční komponenta pohádky	24
Vypravěčské struktury	24
Dějová linie pohádky	24

Expozice	24
Kolize	25
Krize	25
Peripetie	26
Katastrofa.....	26
2.2.1 Jazyková komponenta textu	26
2.2.2 Motivy postav v kontextu pohádky	28
2.2.3 Časoprostor pohádky	29
3 Jan Werich: <i>Tři veteráni</i> v kontextu autorova života a díla	31
3.1 Jan Werich	31
3.1.1 Werichův život a dílo pod vlivem literárních/uměleckých směrů.....	32
3.1.2 <i>Fimfárum</i>	34
3.2 <i>Tři veteráni</i>	34
Tematická a kompoziční komponenta textu.....	35
Vypravěčské struktury.....	35
Dějová linie pohádky.....	35
Expozice	35
Kolize	35
Krize	36
Peripetie.....	37
Katastrofa.....	37
3.2.1 Jazyková komponenta.....	37
3.2.2 Motivy postav v kontextu pohádky	39
3.2.3 Časoprostor děje	40
4 <i>Malý Muk</i> a <i>Tři veteráni</i> z pohledu geneze pohádkových motivů	41

Tabulka 2	41
Komentář k tabulce 2.....	41
Tabulka 3	42
Komentář k tabulce 3.....	42
Tabulka 4	43
Komentář k tabulce 4.....	43
4.1 Shrnutí paralel.....	44
5 Současný dětský čtenář/divák a aspekt recepce	45
Závěr.....	48
Resumé	50
Resümee	52
Seznam použitých informačních zdrojů	54
Primární literatura.....	54
Sekundární literatura.....	54
Další zdroje.....	55
Seznam tabulek.....	57
Seznam příloh.....	58

Úvod

Tématem předkládané bakalářské práce je analýza a komparace dvou vybraných pohádek, z nichž jedna reprezentuje německou a jedna českou literaturu. Vybrala jsem si *Der kleine Muck / Malý Muk* od Wilhelma Hauffa a *Tři veteráni* od Jana Wericha. Toto téma jsem si zvolila, jelikož mě vybrané pohádky zaujaly i z pohledu mého druhého oboru a to dějepisu. Ráda bych tedy ve své práci pojala pohádku nejenom jako literární žánr, ale i jako zrcadlo doby vzniku a prokázala vliv doby, kdy tyto pohádkové texty vznikly. Zaujaly mě zejména paralely, které obě díla propojují a napadla mě myšlenka, která se tak stala mou hlavní výzkumnou otázkou, a sice, zda je možné, že se *Malý Muk* stal inspirací pro Werichovy *Tři veterány*. Při ověřování této hypotézy budu porovnávat jmenované pohádky jako autonomní literární celky a zaměřím se zejména na paralely pohádkových motivů. Neopominu ani paralely v osudech autorů a stranou mé pozornosti nezůstane ani další tvorba Wilhelma Hauffa a Jana Wericha a její stručné zasazení do dobového kontextu.

Ve své práci se tedy budu zabývat charakteristikou a specifickými znaky pohádek. Uvedu vymezení a rozdíly mezi tradičními a autorskými pohádkami, což bude nezbytné pro hlubší představení *Malého Muka* i *Tří veteránů*, které jsou předmětem mého zkoumání. Hlavním předmětem mé práce je analýza a porovnání výše zmíněných textů. Práce klade za cíl prokázat, že pohádky jsou důležitým literárním žánrem a vypovídají nejen o fascinujících příbězích, ale i o nesmrtelných sociálních tématech.

Oběma pohádkám se však dostalo takové pozornosti, že vznikla i jejich filmová zpracování a knižní vydání jsou k dostání dodnes. V rámci tohoto tvrzení se zaměřím i na současného čtenáře a na filmová a jiná ztvárnění obou pohádek. Jelikož se však ve své práci zabývám primárně literárními texty, filmová zpracování představím pouze okrajově.

Při řešení zkoumané problematiky budu postupovat následovně. Úvod literárně-textové analýzy věnuji žánru pohádky. Dále přiblížím jednotlivě život každého autora a rozebírané dílo. Po stránce struktury textu jsem se rozhodla pracovat s kompoziční výstavbou literárních děl podle Gustava Freytaga.¹ Ačkoliv je jeho schéma výstavby používáno primárně u

---

¹ FREYTAG, 1944, s. 51. Dostupné z: https://is.muni.cz/el/1421/jaro2016/DVQ024K/um/Gustav_Freytag_-_Technika_dramatu.pdf [cit. 07.05.2022]

dramatických textů, považuji je pro potřebu mého zkoumání za vyhovující. Posléze se budu věnovat různým typům výše zmíněných paralel. Na tomto místě bych chtěla uvést několik poznámek ke grafickému řešení předkládané práce. Pohádky *Malý Muk* a *Tři veteráni* původně pochází z větších knižních celků, z pohádkového almanachu a pohádkové sbírky. Tato práce pojednává o obou pohádkách jako o autonomních celcích. Rozhodla jsem se tedy názvy těchto vybraných děl psát kurzívou. Dále bych ráda upozornila na fakt, že v práci užívám běžných uvozovek, pracovala jsem však v převážné většině práce s vydáním *Malého Muka*, ve kterém je využito uvozovek bočních. V úryvcích textu, kde se tedy jedná o přímou řeč opsanou z knihy jsem tyto boční uvozovky ve své práci ponechala, abych nenarušila autentičnost textu. V textových ukázkách se vyskytují tučně napsaná slova, tyto slova jsem takto vyznačila sama, jelikož se jedná o slova, která jsou dále analyzována a chtěla jsem tak textové ukázky učinit přehlednějšími. V práci je místy využito komparací pomocí tabulek, jejichž autorkou jsem já. Jelikož jsem pracovala s německou verzí pohádky *Malý Muk*, jsem i autorkou překladů textových úryvků, které se v práci nachází.

Kromě primární literatury budu pracovat především s následujícími sekundárními zdroji, jako jsou monografie: *Das europäische Volksmärchen: Form und Wesen* od Maxe Lüthiho, dále *Kunstmärchen*, jejímiž autory jsou Mathias a Jens Tismar, dále monografie *Morfologie pohádky a jiné studie*, od Vladimíra Jakovleviče Proppa, Marcely Pittermannové a Hany Šmahelové, a v poslední řadě *Encyklopedie literárních žánrů*, od Dagmar Mocné, Josefa Peterky a kolektivu.

1 Literární žánr tradiční a/vs. autorské pohádky

Pohádka je literární žánr, folklorního původu, který se prvotně objevil již v kulturách starověku a v průběhu věků jeho popularita stoupala.² Lidové pohádky byly nejčastěji předávány ústně a v důsledku tohoto předávání docházelo ke změnám v interpretaci děje. Proto se čtenář může v dnešní době setkat s těmito pohádkami, již písemně zafixovanými a literárně zpracovanými, které budu nadále označovat jako pohádky tradiční, jež nesou tentýž název, či se v nich objevují titíž protagonisté. Přesto se od sebe může jejich děj v některých menších i větších detailech odlišovat. Obecně se čtenáři nejen v regionálním prostředí, ale i v celoevropském a celosvětovém, setkávají s obdobnými pohádkovými příběhy. Pohádky jsou často shodné v dějových linkách, do kterých jsou zasazeny nestejnomené postavy.³ Jelikož jsou v současné době pohádky primárně věnované dětem, jsou občas považovány za méně podstatný literární útvar a jejich kulturní přínos bývá opomíjen a znehodnocován.⁴ Avšak ne vždy tomu tak bylo. Zejména lidové pohádky byly od svých počátků adresovány dospělým.⁵ Důvodem bylo mimo jiné to, že se původní lidové pohádky zaměřovaly na folklorní tematiku a zrcadlily ve svém ději rozličné mýty a zvyky často spojené s nějakou životní zkouškou, či sebeobětováním.⁶

S příchodem období romantismu se v evropském prostředí začíná více autorů než v předešlých epochách, věnovat sběru tradičních pohádek. Tito spisovatelé zapisovali nejen pohádky, které sami znali, ale také podnikali cesty na venkov a do různých regionů, aby mohli zachytit autentickou lidovou slovesnost daných oblastí.⁷ Byl to právě folklorní podtext, který koreloval s ideami romantismu, primárně s myšlenkami vyzvedávání národních hodnot.⁸ Sběratelé ústní lidové slovesnosti tak svou přičinlivostí převedli některá pohádková vyprávění do psané podoby a fixně tak zachytili jedny z nejdůležitějších literárních děl, které formovaly a stále formují společnost napříč staletími.⁹

---

² MOCNÁ, PETERKA, 2004, s. 474.

³ PROPP, PITTERMANNOVÁ, ŠMAHELOVÁ, ČERVENKA, 1999, s. 26.

⁴ BUČKOVÁ, 2020, s. 9.

⁵ MOCNÁ, PETERKA, 2004, s. 472.

⁶ Tamtéž, s. 473.

⁷ MAYER, TISMAR, 2003, s. 55, 56.

⁸ MOCNÁ, PETERKA, 2004, s. 475.

⁹ LÜTHI, 1968, s. 76.

Hlavní rozdíl mezi autorskou a lidovou pohádkou vyplývá již z jejího označení, totiž ze samotného autorství připisovaného konkrétnímu spisovateli, či spisovatelce. Autorské pohádky se často odehrávají v konkrétní době nebo století a vyskytují se v nich např. i soudobé technické výtvarky.¹⁰ Právě díky těmto inovacím se může čtenáři zdát, že autorským pohádkám schází nadčasovost těch lidových. Autoři ve svých dílech mimo jiné často znázorňují společnost doby vzniku, a to může také vést ke ztrátě pohádkové nadčasovosti.¹¹

1.1 Základní znaky pohádky

Pro mou práci je nezbytně nutné vymezit alespoň základní znaky pohádek. Ráda bych se však držela základní obecné charakteristiky a tuto problematiku vysvětlila v souvislosti s díly, kterými se dále zabírám.

Témata

Hlavní a základní téma všech pohádek je **souboj mezi dobrem a zlem**, který k tomuto literárnímu žánru neodmyslitelně náleží. Postava hlavního hrdiny bývá názorným zastáncem strany dobra a klasicky se v pohádce tato postava střetává s negativním protějškem, či protějšky, nad kterým by měl v ideálním případě zvítězit.¹² Lze uvést jako další téma jiné protiklady,¹³ kterým z důvodu rozsahu své bakalářské práce nebudu dále věnovat pozornost.

Kompozice a textové formule

Z pohledu kompozice textu se v pohádkách čtenáři nejčastěji setkávají s chronologickou, či rámcovou kompozicí. Dějová linie je nejčastěji jednoduchá a zaměřuje se převážně na osud protagonisty nebo protagonistů.

S kompozicí souvisí i ustálené textové formule, které se v pohádkách často vyskytují. Lze je rozdělit i podle toho, v jakých částech dějové linie se nachází. Formule, které pohádku uvozují často poukazují na její nekonkrétnost (*za sedmero horami, žili byli*). Vztahují se nejčastěji k časoprostoru děje, jehož přesnost většinou nelze zcela jasně určit. V závěru

---

¹⁰ MAYER, TISMAR, 2003, s. 4.

¹¹ MOCNÁ, PETERKA, 2004, s. 473.

¹² LÜTHI, 1968, s. 81.

¹³ Mládí a stáří, chudoba a bohatství aj.

pohádek se objevují formule, které se se čtenáři loučí a ujišťují je o dobrém konci (*žili šťastně, až do smrti*). Pohádky tímto získávají svůj specifický jazyk, který se primárně vyskytuje pouze v tomto žánru.¹⁴

Vypravěč

Nejčastěji se v pohádkových textech objevuje vševědoucí vypravěč. Tento druh vypravěče, je specifický tím, že zná okolnosti všech událostí i myšlenky a pocity všech osob díky čemuž může čtenáře co nejpodrobněji seznámit s dějem pohádky. S tím souvisí i to, že jsou pohádky s vševědoucím vypravěčem psány v er-formě. Lze se setkat i s personálním vypravěčem, který může vystupovat jako postava začleněná do příběhu, ale nikterak markantně nezasahuje do děje, takové pohádky jsou psané v ich-formě. Vypravěč, často i čtenář, dopředu ví, jak pohádka dopadne, proto vševědoucí vypravěč může informace, které do příběhu začlení uzpůsobovat důležitosti a gradaci příběhu.

Postavy a archetypy

V pohádkách se čtenáři setkávají s hlavními hrdiny, zápornými figurami a doprovodnými postavami, které však bývají pro děj neméně podstatné. Protagonisté pohádek jsou často ztvárněni obyčejnými lidmi a mívají jasnou sociální příslušnost, či přímo vykonávají konkrétní povolání: princ, král, švec, kupec, dřevorubec, voják aj. Často se lze v pohádkách setkat s archetypy postav jako jsou hloupí Honzové, utlačované Popelky, zlé macechy atd. Tyto figury jsou naplněny vlastnostmi a životními osudy, které tyto postavy provází s drobnými nuancemi napříč pohádkovými příběhy po celém světě.¹⁵

Kromě postav obyčejných lidí se však čtenáři setkávají i s postavami kouzelnými a zvířecími. Ty kouzelné však bývají v úzkém spojení s přírodou, jelikož jejich původ bývá často odvozen právě z folklórních zvyků a pohanských obyčejů. Kouzelné postavy se v pohádkách nejčastěji objevují v podobě figur jako jsou čarodějnice, skřítki, víly, či čerti. Tyto postavy mohou samy ovládat kouzla, magické předměty, či takovými předměty disponují.¹⁶

---

¹⁴ JOLLES, 1982, s. 235.

¹⁵ ČAPEK, 1984, s. 122-126.

¹⁶ LÜTHI, 1968, s. 63.

Neméně podstatnými postavami jsou zvířata, která mohou být buď sama figurami hlavními, vedlejšími nebo jsou doprovodnou částí děje. Mimo obyčejných zvířat se čtenáři setkávají i s bájnými tvory, jako jsou například draci a bývá zvykem, že mohou mít lidské vlastnosti jako jsou řeč, čtení aj.

Kouzelné motivy

Snad nejdůležitější z atributů pohádek jsou kouzla, která tímto literárním žánrem naplno prostupují. Kouzelné motivy často dodávají pohádkám jejich gradaci. Bývají zlomové pro děj a posouvají ho dál. Příběhy se často odehrávají v prostředí, které se vymyká přírodním zákonům, které jsou čtenáři známy. To je spojeno s nadpřirozenem, fantastičností a magií, tyto rysy ke čtenáři prostupují skrze postavy, předměty i místo děje.¹⁷ Kouzla se v příběhu objevují v podobě kouzelných věcí, které mají neobvyklou funkci, kouzelných formulí, či v podobě postav s nadpřirozenými vlastnostmi a schopnostmi. Postavy, které se v pohádkách nachází, však nebývají pouze kouzelné. Fantastičnost prostupuje i do kouzelných předmětů v pohádkách. Ty většinou mají nadpřirozené schopnosti, kterých postavy využívají, často i zneužívají. Protagonisté nejčastěji dostávají tyto předměty jako dary, což bývá spojeno s nějakou záslužnou činností, kterou vykonali po jejich obdržení nebo později s jejich pomocí.¹⁸ V souvislosti s fantastičností se v pohádkách často objevují kouzelné formule (*abracadabra*, *hokus pokus*), jejichž vyslovení bývá nutné k uskutečnění nějakého kouzla.

Motivy čísel

Čísla jsou neodmyslitelným prvkem snad všech pohádek. Magická čísla, která se v textu vykytují, bývají nejčastěji číslovky tři, sedm či devět. Tyto číslovky se projevují buď v počtu hlavních hrdinů, darů, příslibů, zkoušek či v ustálených textových formulacích, které jsou v pohádkách využívány. Často je číselná symbolika propojena s určováním lokace¹⁹ nebo se rovnou objevují v názvech pohádek.²⁰ Pokud jde o věk osob, bývá často zdůrazňován v souvislosti s nově nabytou dospělostí nebo záslužným stářím. Dospělost je napříč staletími

---

¹⁷ MOCNÁ, PETERKA, 2004, s. 473.

¹⁸ PROPP, PITTERMANNOVÁ, ŠMAHELOVÁ, ČERVENKA, 1999, s. 26.

¹⁹ Za sedmero horami/řekami.

²⁰ *Tři oříšky pro Popelku, Tři veteráni, Tři bratři, Sedmero krkavců.*

a společností chápána zcela odlišně a váže se k různým roků života. Nejčastěji se však čtenáři setkávají s věkem šestnáctým a osmnáctým. Právě v tomto období bývá zvykem, že hrdina iniciuje cestu, či musí splnit čin, který by jeho dospělost ověřil. Motiv cestování je v pohádkách velice důležitý, jelikož děj se ve většině případů odehrává během hrdinovy pouti.²¹ Oproti tomu postavy, které se v knize dožijí vysokého věku, kdy se nejčastěji objevuje milník sta let, bývají považovány za moudré, autoritativní a často oplývají velkorysostí vůči hlavnímu hrdinovi.

1.2 Pohádka nejen jako literární fikce

Následující zamýšlení se odvíjejí nejen od základních tezí odborné literatury, ale také od mého způsobu nahlížení na literární texty, které souvisí s mým druhým oborem, totiž s historií.

Jednotlivé dějinné epochy se od sebe odlišují hlavními představiteli, jejich díly, filozofiemi a různorodými myšlenkovými proudy které prostupují díly těchto představitelů. Ať už se reálné osobnosti těchto dob zapsaly do dějin, či ne, utvářeli ráz dané doby. Některým kulturním epochám předcházely myšlenkové a filozofické směry, jejichž myšlenky posléze prostupovaly uměleckými díly všeho druhu i samotnou dobovou mentalitou. Jiné epochy se snažily navázat na doby minulé a hledaly inspiraci v o staletích starších společnostech. Literatura je v dějinách sice jen jedním z kulturních elementů jednotlivých epoch, ale přesto zůstává neodmyslitelným prvkem, který dodává ráz své době. Každý literární žánr a každé dílo je vždy specificky ovlivněné nejen dobou svého vzniku, ale i osobou autora. Díla často vznikají se záměrem autorovy kritiky dobové společnosti, či jimi autor vyjadřuje své politické postoje. Spektrum myšlenek, které autoři do svých děl přenášejí se zdá být nekonečné a postihují jím všechny literární žánry. Výjimkou tomu nejsou ani pohádky.

V dnešní době jsou za primární cílovou skupinu pohádek většinou považovány děti, jimž mají pohádky sloužit jako zdroj ponaučení a skrze něž děti mají možnost přijít do svého prvního kontaktu s morálními postoji. Čtenář tedy může vnímat pohádku jako výchovný prostředek. Původně byly pohádky většinou určeny dospělým, avšak zlomovou pro jejich adresnost se stala pohádková sbírka bratří Grimmů *Kinder- und Hausmärchen* (1812-1815).

---

²¹ LÜTHI, 1968, s. 81.

Z původně triviální literatury se tak pohádky staly uznávaným žánrem, který by se v dnešní době mohl považovat za nejvýznamnější prvek literatury pro děti a mládež.²²

Jak jsem již zmiňovala, jedním z hlavních motivů pohádek bývá tradičně kontrast mezi dobrem a zlem. Dobro bývá zobrazováno v podobě lásky, přátelství, pravdy, spravedlnosti, narození aj. Oproti tomu zlo je ztvárněno skrz nemoc, smrt, lži, zákeřnost, zradu, podvod apod. Právě názorné rozdíly mezi pozitivním a negativním v pohádkách může v dětské mysli vést k prvotnímu formování v chápání dobrého a zlého.

Pohádky mají však i jakýsi sociální aspekt, jelikož v sobě můžou zrcadlit kulturní a sociální zvyklosti dané země či regionu. Kromě zvyklostí se však může jednat i o skutečnosti, které společností v době vzniku rezonují. V případě autorských pohádek se můžeme setkávat i s politickým podtextem, kdy díla bývají většinou kritikou různých ideologií či soudobé politické situace.²³ V dnešní době se čtenáři mohou setkat s pohádkami, které zpracovávají komplikovaná sociální témata jako jsou například války. Prostřednictvím podobných děl se literární svět snaží dětské čtenáře v útlém věku zjednodušeně seznámit s problematičtými tématy.

1.3 Aspekt interkulturality ve vztahu k analyzovaným pohádkám

Pod pojmem interkulturalita se skrývá koexistence různých kultur, které sice jednotlivě tvoří oddělené skupiny, mohou se však prolínat, či jinak ovlivňovat. Kultura, jako samostatná etnická skupina je obecně vymezena různými zvyky, tradicemi a hodnotami, kterými se liší od kultury jiné. Ačkoliv jsou tyto kultury sebevíc odlišné, střetávají se jak prezenčně, tak digitálně a mediálně a zaujímají vůči sobě různorodé postoje.²⁴ V rámci Evropy se lze setkat s mimořádným množstvím menších i větších etnických skupin, které se v rámci migračních procesů sžívají a střetávají v každodenním životě. Pokud bude čtenář hledat aspekt

---

²² *Literatura pro děti a mládež, Kinder- und Jugendliteratur*, 2016 [online]. Tamara Bučková – webové stránky [cit. 27.03.2022]. Dostupné z: <https://pages.pef.cuni.cz/tamara-buckova/literatura-pro-deti-a-mladez-didaktika-literatury-kinder-und-jugendliteratur-literaturdidaktik/>

²³ WARREN, WELLEK, 1963, s. 81.

²⁴ BUČKOVÁ, 2020, s. 242.

interkulturality i v dílech, kterými se zabývám v této práci, lze si povšimnout, že kulturních střetů se v obou pohádkách nachází hojně.

V tomto případě musí být brát ohled na osobu autora a jeho kulturní kořeny.²⁵ Kultury obou autorů spadají pod kulturu středoevropskou. Pro mou potřebu se však zaměřím na užší kulturní oblast, a to přímo na kulturu rodných zemí obou autorů. V mnou zpracovávaných dílech v této práci se setkávají dva autoři ze zcela odlišných poměrů. Wilhelm Hauff pochází z Německa z první poloviny devatenáctého století a Jan Werich se narodil o více než sto let později. Životy obou autorů byly bezesporu ovlivněny soudobými válečnými konflikty, ačkoliv se žádný z nich bojů přímo neúčastnil. Literatura jejich doby vznikala pod nátlakem cenzury. Což napovídá o sociální a politické situaci zemí obou autorů. Lze si představit, že oba autoři vyrůstali v konzervativních poměrech, kterým se chtěli vzepřít, což se jim do určité míry podařilo.

Wilhelm Hauff navštěvoval církevní školy, Jan Werich studoval práva. Ale i přes studium na vážených školách se věnovali jinému řemeslu.

Fascinace Orientem, kterou ve svých dílech Hauff projevuje, je jev, který se v evropském prostředí hojně vyskytuje již v osmnáctém století. Ne u každého se však setkal s úspěchem.²⁶ Je znát, že středoevropská kultura přijímala tu orientální formu jakéhosi rozptýlení a zábavy. Autentickým věcem, co se prostředí orientu týče, se však Hauff ve svých dílech věnuje vcelku povrchově. Z toho vyplývá otázka, zda je jednoduchost motivů důvod autorovy neznalosti, či že je tato pohádka primárně věnovaná dětskému čtenáři, pro kterého můžou být další a podrobnější informace zbytečné.

Werich napsal *Fimfárum* v době, kdy se vrátil z emigrace po druhé světové válce a poté v době společensky i mocensky pevně ukotveného socialismu. Nejen *Tři veteráni*, ale celé *Fimfárum*, je úsměvnou až ironickou skicou společnosti, které poukazuje na špatné lidské vlastnosti a naivitu člověka. *Tři veteráni* jsou zasazeni do neurčitého geografického prostředí, nejurčitější lokalitou se však stává slovanské království nacházející se kdesi na

---

²⁵ BUČKOVÁ, 2020, s. 243.

²⁶ Charles Luis de Montesquieu, francouzský filozof a spisovatel, napsal na počátku dvacátých let osmnáctého století *Perské listy*. V této knize kriticky popisuje osudy dvou Peršanů, kteří pobývají v Evropě. Autor tímto dílem kritizuje nejen orientální kulturu a její zastaralé a barbarské zvyky, ale vlastně i Evropany, kteří dychtí po tajích takovýchto civilizací.

jihu Evropy. Ke kulturnímu střetu dochází v pohádce v okamžiku, kdy se v příběhu objeví citace z údajných novinových článků, zabývající se dlouhým nosem princezny. Zde si lze všimnout předsudků autora o daných zemích. Werich se držel všeobecně známých předpojatostí, jakože Britové jsou odměření a zaměřují se primárně na dění na svých ostrovech, Francouzi se zdají být sice galantní vůči nepříjemné situaci, která se děje dále, na druhou stranu se zdají být hloupí. Němci jsou znázorněni jako nedůvěřiví lidé, pohrdající čímkoliv slovanským.²⁷

Z pohádky lze rozpoznat i jakousi autorovu antipatii vůči monarchiím. Ačkoliv, jak Werich přiznává, patřila jeho podpora v době první světové války Habsburské monarchii. Srovnává v pohádce manžele dcer krále Pikoly, a dochází k závěru, že ta, která se provdala za byrokrata, našla vlastně nejlepší partii. Prvotní autorova sympatie vůči monarchii byla zcela jistě příčinou autorova nízkého věku a také faktu, že se za první světové války (ani před ní) nemohlo vůči Habsburkům otevřeně vystupovat. Respektive to bylo něco, co se dozajista nedělo před zraky mladých školáků, jako byl v této době Werich, a proto byl jak školou, tak společností vychováván k podpoře Habsburské monarchie. Na počátku šedesátých let dvacátého století, kdy bylo *Fimfárum* vydáno, již byla monarchie považována za nefunkční a zastaralý státní útvar, jelikož i Velká Británie, která jako jedna z mála velkých monarchií přežila první světovou válku, se řítila do sociální krize.

1.3.1 Dobové paralely z pohledu života autorů

Z pohledu tvorby mají mezi sebou oba autoři několik profesních bodů, které sdílí. Kromě toho, že se oba věnovali tvorbě pohádek, se oba v určité části svého života věnovali žurnalistice. Wilhelm Hauff v roce 1827 získal pozici redaktora časopisu *Morgenblatt für gebildete Stände*. Svou tvorbou začal přispívat nejen do již zmíněného časopisu, ale i do jiných magazínů a novin.²⁸

První žurnalistické zkušenosti získal Jan Werich ve spolupráci s Jiřím Voskovcem, kdy roku 1926 spolupracovali v redakci časopisu *Přerod*. Werich se zde věnoval převážně filmovým recenzím. Majitel tohoto časopisu s jejich prací však nebyl spokojen a o své pozice přišli.²⁹

---

²⁷ WERICH, 1977, s. 145.

²⁸ BUČKOVÁ, 2018, s. 293.

²⁹ CINGER, 2016, s. 44.

Podobnost lze najít i ve vnímání autorit oběma autory. Jak již bylo řečeno, Wilhelm Hauff byl ve studentských letech členem spolků, které se zabývaly národnostními otázkami. V době Hauffova života byla oblast dnešního Německa rozdělena do několika desítek drobných států a vyšší intelektuální kruhy, do kterých patřil i Hauff, často usilovaly o sjednocení Německa.³⁰ Idea sjednocení však vedla ke kritice tehdejší německé politiky, což vedlo k pozdější ostré cenzuře literatury německých autorů. Dílo Jana Wericha bylo aktivně podrobováno politické kontrole a cenzuře jak v době protektorátu Čechy a Morava, tak za socialismu v Československu. Werich vedl k oběma těmto totalitním režimům odpor.³¹

Tabulka s dobovými paralely z pohledu života autorů

K podrobnějšímu a přehlednějšímu srovnání životů obou spisovatelů přikládám tabulku s jejich životními milníky. Viz dále.

---

³⁰ MAYER, TISMAR, 2003, s. 101.

³¹ CHRASIL, 1999, s. 41.

Tabulka 1

Tabulka 1 Paralely v životech autorů.

Dobové paralely v oblasti:	Wilhelm Hauff	Jan Werich
Rodina	Po smrti svého otce vyrůstal se svými sourozenci v domácnosti otce své matky. Oženil se a krátce na to zemřel po narození svého jediného dítěte, dcery. ³²	Byl jedináčkem a po rozvodu svých rodičů žil s otcem, avšak větší náklonnost měl ke své matce. ³³ Se svou ženou Zdenou měli jedinou dceru, Janu. ³⁴
Studium	Studoval klášterní gymnázium, posléze teologii. ³⁵	Před svým studiem práv na Karlově univerzitě, vystřídal několik základních i středních škol ³⁶
Dobový kontext tvorby	V jeho díle se objevují jak nadpřirozené prvky romantismu, tak i kritické ideje přicházející s počátkem realismu. ³⁷	Ve své tvorbě se věnoval sociální a politické kritice, kterou zprostředkoval skrz ironii a satiru.
Inspirace jinými kulturami	Inspirace orientálními kulturami.	Též inspirace Orientem.
Úmrtí	Zemřel na onemocnění tyfem. ³⁸	Zemřel na následky rakoviny.

Zdroj: vlastní vypracování

Komentář k tabulce 1

Tabulka se zaměřuje pouze na vybrané paralely v životech autorů. Tvorbě a životu autorů se podrobněji věnují kapitoly 2 a 3.

³² BUČKOVÁ, 2018, s. 293.

³³ CINGER, 2016, s. 30.

³⁴ JANOUŠEK, 2018, s. 108.

³⁵ WILPERT, 1963, 560 s.

³⁶ To bylo způsobeno převážně probíhající první světovou válkou a zabíráním některých školních budov pro armádní účely.

³⁷ MAYER, TISMAR, 2003, s. 100.

³⁸ Deutsche Biographie, . Hauff Wilhelm. [online]. 25.02. [cit. 03.03.2022] Dostupné z: <https://www.deutsche-biographie.de/sfz39343.html>

1.4 Pohádková novela

Pohádka i novela samy o sobě jsou epické žánry a ani u pohádkové novely tomu není jinak. Pohádková novela má oproti pohádce tradičně delší děj (srovnatelný s délkou děje novely), který se drží jedné dějové linie. Spolu s rozsahem pohádkové novely se zvětšuje i její fantastičnost, kterou propojuje s reálným světem, ale přesto si zachovává dobrý konec příběhu, který bývá pro pohádky tak typický. Tradiční pohádky, na rozdíl od těch novelistických, bývají jednodimenzionální. Jejich svět bývá oddělen od běžné reality známé čtenáři.³⁹

Lze se setkat i s pojmenováním pohádková novela, pohádka realistická či novelistická. Zpravidla platí tato skromná definice pro pohádky autorské, jelikož je pohádková novela považována za jeden z nejnovějších druhů pohádek, nemůže tomu ani být jinak.⁴⁰ V pohádkové novele se čtenář může setkat se všedními postavami, které spíše než do světa pohádkového, patří do světa běžného např. učitelé. Odehrávají se tedy často ve všedním prostředí, jak jsou jen všední sami protagonisté.⁴¹

Častým znakem je humor, ironie a satira, které dodávají ději zábavný ráz. Čtenář se tedy může setkat často až s nonsensovými událostmi. Častým motivem se stává politická satira, která sice zůstává skryta dětskému čtenáři, ale neunikne důvtipným příslušníkům starších generací.⁴²

---

³⁹ ŠMAHELOVÁ, 2019, s. 13.

⁴⁰ Mezi nejznámější německé autory, kteří se novelistickým pohádkám věnovali jsou například Adalbert von Chamisso (*Podivuhodný příběh Petra Schlemihla*) nebo Ernst Theodor Amadeus Hoffmann (*Zlatý Hrnec*).

⁴¹ PROPP, PITTERMANNOVÁ, ŠMAHELOVÁ, ČERVENKA, 1999, s. 307.

⁴² ŠMAHELOVÁ, 2019, s. 13.

2 Wilhelm Hauff: *Malý Muk* v kontextu autorova života a díla

V této kapitole bude přiblížen autorův život a tvorba a následně pohádka *Malý Muk*. Jelikož není z důvodu rozsahu práce možné se Hauffovu životu věnovat dopodrobna, zabývá se tato kapitola pouze milníky, které považuji za nejdůležitější. Poté následuje seznámení s pohádkou *Malý Muk*, popis obsahu díla a rozbor textových ukázek.

2.1 Wilhelm Hauff

Ačkoliv Wilhelm Hauff zemřel v nedožitých dvaceti pěti letech, stihl za svůj krátký život napsat díla tak významná, že je doposud považován za jednoho z předních německých představitelů na pomezí pozdního romantismu a realismu. Žil mezi roky 1802 až 1827 a narodil se ve Stuttgartu, kde později i zemřel.⁴³ Vyrůstal bez otce, který zemřel v Hauffově dětství⁴⁴ a pravděpodobně ztráta otce vedla k tomu, že jsou postavy otců zlomové pro děj jeho pohádek.⁴⁵ Po studiu na klášterním gymnáziu, začal Hauff své studium politologie na univerzitě v Tübingenu. V Tübingenu se zapojoval do studentských a měšťanských spolků. Právě v těchto spolcích se Hauff dostal do bližšího kontaktu s literárním psaním, což ho pravděpodobně povzbudilo ke změně kariéry a namísto faráře se z Hauffa stal domácí učitel.⁴⁶ Právě toto povolání mu umožňovalo volnost v literárním seberozvoji a místa, která v rámci svého zaměstnání navštívil, se později stávaly inspirací pro jeho díla.⁴⁷

Jeho největším přínosem pro světovou literaturu, a i doposud nejznámějšími díly, jsou jeho pohádky a pohádkové almanachy, avšak v průběhu svého života se zabýval i žurnalistikou, romány (*Lichtenstein*, 1826) nebo například psaním novel (*Othello*, 1826, česky 1916 s titulem *Othello*) a povídek (*Jüd Suß*, 1827, česky 1929 s titulem *Žid Süß*).⁴⁸ Tři pohádkové almanachy byly pojmenovány podle hlavních pohádek, to jsou pohádky *Karavana*, *Šejk z Alexandrie a jeho otroci*, *Hospoda ve Špessartském*. Původní název všech tří almanachů byl *Pohádkový almanach pro syny a dcery vzdělaných stavů na rok*, načež následoval rok

---

⁴³ BUČKOVÁ, 2018, s. 293.

⁴⁴ ACKERKNECHT, 2016, s. 67.

⁴⁵ Například v pohádce *Chladné srdce* je hlavní hrdina nespokojen se sociální pozicí, kterou přejal po smrti svého otce a s povoláním, které vykonává, stejně jako jeho otec.

⁴⁶ Deutsche Biographie - Hauff, Wilhelm. [online]. 25.02. [cit. 03.03.2022] Dostupné z: <https://www.deutsche-biographie.de/sfz39343.html>

⁴⁷ Baden Württemberský hrad Guttenberg.

⁴⁸ ACKERKNECHT, 2016, s. 69.

po roku vydání. Inspiraci pro svá díla hledal Wilhelm Hauff především v germánských mýtech, bájích, či orientálních kulturách.⁴⁹ Právě motivy přejeté z orientálních kultur se v období romantismu i realismu těšily velké oblibě. V době těchto literárních epoch probíhala jedna z největších přeměn evropské kultury, která začala nadšeně objevovat taje cizích krajů. Francouzská revoluce a následné napoleonské války udávaly tok celosvětových dějin a zcela přeměnily hodnoty evropských národů. Právě i to byl jeden z důvodů, proč do popředí zájmu Evropanů začaly prostupovat i mimoevropské kultury. Tato náklonost vůči cizímu se však neprojevovala pouze v literatuře, ale i v malířství, architektuře a jiných kulturních oblastech. Samotná fascinace Dálným a Blízkým východem souvisí i s jedním z hlavních rysů romantismu, a sice touhou po neznámém. Ačkoliv Wilhelm Hauff procestoval například Německo, či Belgie, země Orientu, o kterých často psal, nikdy nenavštívil. Jeho poznatky přebrané z cizích kultur se tedy odrážely ve znalostech, které Hauff získal ve své rodné zemi, či sousedních státech. Čtenář tak z jeho děl může vnímat nejen pohádku samotnou, ale také to, jakou měl Hauff představu o tehdejší orientu.

2.1.1 Hauffův život a dílo pod vlivem literárních/uměleckých směrů

Ráda bych zde rozvedla své dřívější tvrzení o tom, že se v průběhu Hauffova života děla jedna z hlavních přeměn evropské kultury a navázala na to, jak toto dění ovlivnilo Hauffův život i jeho samotnou tvorbu. Z pohledu historie žil Wilhelm Hauff na počátku tzv. dlouhého století⁵⁰, jehož počátek historici datují k Velké francouzské revoluci, která se udála několik let před Hauffovým narozením. Následující doba, která vedla a přispěla k propuknutí první světové války byla plná politických, sociálních i demografických revolucí.⁵¹ Monarchie se svrhávaly, vymíraly, vznikaly nové státy a sociální vrstvy, a to je jen střídmy součet jevů, které tato doba přinesla.

Vrátím se však k období Hauffovy tvorby. Hauff je řazen k pozdním romantikům, je možné se však setkat i s tvrzením, že je jeho tvorba na přelomu romantismu a realismu. Ačkoliv charakteristika těchto literárních směrů není primárním tématem této práce, přijde mi podstatné přiblížit konkrétní dopad daných epoch na Hauffův život i dílo. Osud Hauffa se

---

⁴⁹ MAYER, TISMAR, 2003, s. 100.

⁵⁰ Dlouhé století je pojmem, pod který historikové zahrnují dobu od počátku Velké francouzské revoluce až do propuknutí první světové války.

⁵¹ Konec dlouhého staletí zaznamenal počátek Werichova života.

zdá být předlohou pro kdejakého romantického hrdinu. Zemřel na tyfus těsně před svými nedožitými pětadvacetinami, ačkoliv se dočkal narození své jediné dcery, je zajisté smrt tak mladého člověka neštěstím. Stejně tak jako Wilhelm Hauff vyrůstal bez vlastního otce, tak i jeho dcera. Hauff byl tak neúprosnou nemocí vytrhnut z nového světa, který začal čím dál tím více nabízet všem nové možnosti.

V souvislosti s jeho literárními díly jsem již zmiňovala motiv cestování a neznáma, jež jsou pro romantismus typické. Nelze však opomenout Hauffovo využití specifických satirických postupů při ztvárnění hlavních zápletek svých děl. I v *Malém Mukovi* (viz dále) se jedná o vytknutí lidské ješitnosti a negativních vlastností obecně. Vedle pohádek zasazených do skoro až exotických krajů, bývá jeho tvorba situovaná i do německého prostředí, které svým prostředím utužuje germánské mýty.

2.1.2 Almanach *Karavana*

Almanach *Karavana*, ve kterém se nachází příběh *Malého Muka*, byl vydán roku 1825 a objevilo se v něm šest samostatných pohádek.⁵² *Karavana*, název almanachu, znamená řadu cestujících, putujících nejčastěji za obchodem. Ve spojitosti s pohádkami almanachu lze karavanu v názvu chápat jako nositele děje, pohádky jsou sice autonomní, avšak dohromady je spojuje almanach *Karavana*.⁵³ Pohádky se odehrávají v prostředí Orientu a protagonisté jsou z různých sociálních sfér. Většinou se však jedná o figury, které se pohybují na okraji společnosti. V pohádkách se autor zaměřuje na odlišnosti mezi sociálními vrstvami a postavením a kritizuje negativní lidské vlastnosti.⁵⁴

2.2 *Malý Muk*

Jedná se o jedno z nejznámějších Hauffových děl, které se těší oblibě i za hranicemi německy mluvících zemí. Příběh se odehrává na území dnešního Turecka.

---

⁵² BUČKOVÁ, 2018, s. 293, 294.

⁵³ HAUFF, 1960, 13-18.

⁵⁴ MAYER, TISMAR, 2003, s. 101.

Tematická a kompoziční komponenta pohádky

Z tematického hlediska se tato pohádka zaměřuje převážně na mezilidské vztahy a kritiku společnosti. Kritizuje vyčleňování jednotlivců ze společnosti na základě jejich odlišností. Dále kritizuje společnost pro korupci a závist.

V pohádce *Malý Muk* se čtenář setkává s retrospektivní kompozicí textu. Vypravěč se vrací do svých mladých let a popisuje Muka, jak si ho pamatuje, a posléze čtenáři sdílí i Mukův životní příběh, který vypravěč zná od svého otce. Jedná se o epický text s lyrickými prvky. Text není členěn do kapitol ani do jiných větších celků, je rozdělen pouze do odstavců.

V pohádce se nachází přímá řeč a Muk o sobě často mluví ve třetí osobě singuláru »ja dort wird Klein-Muck sein Glück finden«⁵⁵

Vypravěčské struktury

V pohádce se vyskytuje vypravěč, který má rysy vševědoucího vypravěče, ale zároveň je personální a vypráví z perspektivy hrdiny. Z počátku je vyprávění v první osobě, když pak přijde na řadu příběh o osudech Muka, stává se z personálního vypravěče vševědoucí a text je psán v er-formě.

Vypravěč na začátku a na konci pohádky vystupuje jako někdo, kdo se s hlavní postavou příběhu setkal. Z chování vypravěče lze soudit, že se v dětství občas choval neslušně a neuváženě.⁵⁶ Na emoční vývoj osoby vypravěče má vliv jeho otec, tuto transformaci lze v díle pozorovat z perspektivy vypravěče.

Dějová linie pohádky

Expozice

Příběh začíná vypravěčovým retrospektivním popisem. V němž se Muk nachází, jako již starý muž žijící v jeho rodném městě. Vypravěč hned ze začátku přibližuje čtenáři Mukovu vizuální podobu a jeho osamělý život. Právě jeho podivínský vzhled měl za příčinu to, že se stával terčem dětských žertů, do kterých se zapojoval i sám vypravěč. Muk si však jednou na chování vypravěče stěžuje vypravěčovi otci, který za nevhodné chování svého syna

---

⁵⁵ »Ano, zde malý Muk najde své štěstí.« HAUFF, 2016, s. 6.

⁵⁶ Tamtéž, s. 3.

potrestá. Za žerty, které Mukovi prováděl, dostane od otce jako potrestání dvacet pět ran, po kterých mu otec začne vyprávět Mukův příběh, aby chlapec pochopil, že si Muk ničí výsměch nezaslouží.⁵⁷

Kolize

Ačkoliv byl Mukův otec váženým měšťanem, žil chudým a skromným životem. K Mukově smůle byl na svého syna přísný, ale kvůli jeho vzhledu se za syna styděl a nechal ho vyrůstat bez jakéhokoliv vzdělání. Ve svých šestnácti letech byl Muk stále neobvykle malého vzrůstu a po otcově smrti ho opustili i zbylí příbuzní. I přes zmíněné opovrhování Muk na otce nezanevřel. Po jeho smrti si ponechal jeho oblečení a rozhodl se vydat do světa. Muk z domova odchází s nereálnými představami o světě, se kterými se následně střetává. Třetí den na cestách, dovede Muka k domu paní Ahavzi, která mu nabídne ubytování a jídlo za to, že se bude starat o její kočky a psy. Právě kočky však stojí za Mukovým odchodem z tohoto domu, jelikož v Ahavzině nepřítomnosti poničí vybavení pokoje, z čehož je neprávem obviněn Muk. Před svým odchodem ho však jeden ze psů zavede do pokoje, ze kterého Muk zcizí pantofle a hůlku.⁵⁸

Obě ukradené věci jsou však kouzelné a když je již Muk daleko z města, ve kterém u Ahavzi pobýval, zjeví se mu pes, který ho k věcem přivedl a lidskou řečí mu vysvětlí pravou funkci kouzelných bot, orientálních pantoflů, i hůlky. Pantofle Mukovi umožňují rychle běhat a díky tomuto umu dostane Muk práci na dvoře jednoho krále. Král si Muka oblíbí, to se však nelíbí královým dvořanům, kteří si drží Muka v nemilosti. Aby jejich přístup zvrátil, obdarovával je pokladem, který získal díky kouzelné hůlce. Mukovo bohatství však vzbudí ještě větší nedůvěru a když se král dozví, že poklad je původně majetkem jeho otce, nechá Muka uvěznit.

Krize

Muk se z vazby dostane pouze díky tomu, že králi odhalí tajemství svých kouzelných věcí, které mu král okamžitě zabaví a Muka vyhostí z království. Muk je nešťastný, putuje krajinou, zanevřel na svět a je rozhodnut zemřít. Chce se hladem umučit k smrti. Jeho vůle však není dostatečně silná a když na své cestě natrefí na fíkovník, rozhodne se jeho plody

---

⁵⁷ HAUFF, 2016, s. 3-5.

⁵⁸ Tamtéž, s. 5-11.

svůj hlad zahnat. Po sněžení fíku mu však narostou velké uši a nos. Hlad mu však nedá na výběr a Muk sní i další fík, po kterém se jeho uši i nos vrátí do původní podoby.⁵⁹

Peripetie

Muka napadne, jak se pomocí fíků pomstít králi a spolu s tímto kouzelným ovocem se vypraví zpátky do královského města. Fíky prodá do královské kuchyně a jsou nabídnuty nejen králi, ale i jeho dětem a nejbližším dvořanům. S hrůzou však zjistí, že po fících všem narostou ohromné uši a velký nos. Muk v převleku pronikne do zámku se záminkou, že se jedná o lékaře a podaří se mu jednoho z princů zbavit následků kouzelného fíku. V tu chvíli mají o jeho léčení mají všichni zájem, je to však král, který si Muka straní pro sebe a žádá o vyléčení, za které mu nabízí jakýkoliv ze svých pokladů. Muk si vybere své pantofle a hůlku, odhalí králi svou pravou totožnost a uprchne z paláce díky pantoflům, které Muka rychle přenesou z paláce, aniž by mu od přerostlých uší a nosu pomohl.⁶⁰

Katastrofa

Muk touto svou cestou nabude moudrosti, která mu na počátku scházela. Vypravěč pohádky poté dokončil příběh o Mukovi s tím, že pochopil, že si Muk jeho křivdy nezasloužil. K témuž závěru dospějí i ostatní chlapci z města, kterým byl do té doby Muk jen pro smích. Muk i přes všechno dobrodružství, které prožil se uzavřel do sebe a ve svém velkém domě žije sám a odtržen od společnosti jako kdysi jeho otec.⁶¹

2.2.1 Jazyková komponenta textu

Ze syntaktického hlediska se v pohádce vyskytují sice dlouhá souvětí, ale jazyk zůstává jednoduchý a lehko pochopitelný. Pohádka je psána spisovnou němčinou, lze v ní však nalézt i hovorové výrazy. „Ich und meine Kameraden waren böse **Buben**, die jedermann gerne neckten und belachten, [...]“⁶² Substantivum **Buben** lze v tomto kontextu přeložit jako slovo **darebáci**. Z pohledu lexikologie si lze všimnout i expresivních výrazů, které jsou v pohádce použity „[...] **jagten** den armen Kleinen aus dem Hause, [...]“⁶³

---

⁵⁹ HAUFF, 2016, s. 11-22.

⁶⁰ Tamtéž s. 22-25.

⁶¹ Tamtéž, s. 25.

⁶² „Já a mí kamarádi jsme byli zlí **darebáci**, kteří každého rádi škádli a smáli se, [...]“ Tamtéž, s. 3.

⁶³ „[...] **vyhnali** chudého malého z domu, [...]“ Tamtéž, s. 5.

Jak již bylo zmíněno, nachází se v této pohádce dvě lyrické vsuvky v podobě krátkých básniček, které jsou obě psány sdruženým veršem.

Herbei, herbei,
Gekocht ist der Brei,
Den Tisch ließ ich decken,
Drum lasst es euch schmecken;
Ihr Nachbarn herbei,
Gekocht ist der Brei.⁶⁴

V tomto úryvku si lze všimnout opakování slov na začátku básně. Obdobně je tomu i u další básně, která se v pohádce nachází, která začíná slovy „Kleine Muck, Kleine Muck“.⁶⁵

V textu se často vyskytují deminutiva „[...]“, wenn dann übrige **Körperlein** nachfolgte, angetan mit einem abgeschabten **Mäntelein**, [...]“⁶⁶, hlavně se spojení s Mukem. Více tak podtrhují Mukův malý vzrůst. Z pohledu literárních tropů a figur se v pohádce nachází příměry, metafory, dokonce i dysfemismy. Jeden z dysfemismů je použit ve významu otce Muka „**Der Alte** tat aber einmal einen bösen Fall, [...]“⁶⁷, je použit v hanlivém významu v souvislosti s otcovou smrtí.⁶⁸ Lze však toto pojmenování chápat jako metonymii, do kontrastu s tím se v pohádce nachází i podobné označení pro Muka (den armen Kleinen, viz výše).⁶⁹

Aber wie groß war sein Schrecken, als ihm das Wasser seinen Kopf mit zwei gewaltigen Ohren und einer dicken langen Nase geschmückt zeigte! Bestürzt griff er mit den Händen nach den Ohren, und wirklich, sie waren über eine halbe Elle lang.

»Ich verdiene Eselsohren« rief er aus, »den nicht habe mein Glück wie ein Esel mit Füßen getreten.«⁷⁰

Z úryvku je zřejmá již dříve zmiňovaná tvorby dlouhých větných konstrukcí. Vykřičník za první větou dodává celému popisu na dynamice a zdůrazňuje změnu a závažnost situace.

---

⁶⁴ Sem, sem, kašička je uvařená, stůl jsem nechala prostřít, nechte si chutnat, vy susedi sem, kašička je uvařená. HAUFF, 2016, s. 7.

⁶⁵ Tamtéž, s. 4.

⁶⁶ „[...]“, když pak zbylé **tělíčko** následovalo, s ošoupaným **kabátkem**, [...]“ Tamtéž, s. 3.

⁶⁷ „**Starec** jednou špatně upadl, [...]“ Tamtéž, s. 5.

⁶⁸ Tamtéž, s. 5.

⁶⁹ Tamtéž, s. 5.

⁷⁰ Ale jak velké bylo jeho leknutí, když mu voda ukázala jeho hlavu vyzdobenou dvěma ohromnými ušima a tlustým dlouhým nosem! Zděšený rukami sáhl po uších a opravdu, byly dlouhé půlku lokte. »Získal jsem oslí uši« křičel, »které pošlapaly mé štěstí jako osel.« Tamtéž, s. 22.

Lze si povšimnout i archaického vyjádření míry, kdy jsou Mukovy uši popsány jako dlouhé půl lokte (eine halbe Elle lang).⁷¹

Poslední věta přímé řeči úryvku v sobě z pohledu literárních tropů skrývá příměr, kde Muk říká, že jeho oslí uši pošlapaly jeho štěstí jako osel. Osel je často považován za znak hlouposti, oslí uši tak mohou být metaforou pro Mukovo nerozvážené chování.

2.2.2 Motivy postav v kontextu pohádky

Vedle postavy Muka se může čtenář v průběhu děje setkat s autoritativními postavami, které jsou pro příběh celé pohádky poměrně zlomové. Jedná se primárně o postavy tří otců, kteří se v příběhu vyskytují. Je to otec vypravěče, Mukův otec a v neposlední řadě král.

První autoritativní figura, se kterou se čtenář střetává je otec vypravěče, který v příběhu ztvárňuje jakousi morální a výchovnou roli. Konfrontuje vypravěče s jeho mylnou představou o Mukovi a nabádá ho k lepšímu chování. Ačkoliv se s ním čtenář setkává již na začátku díla, je to jediná dospělá otcovská postava, vůči které má její dítě úctu, respekt a ona sama ho velice pokorně vyvádí z omylu a svůj postoj odůvodňuje.

Oproti tomu Mukův otec nemá vůči svému synovi kladný vztah. Po otcově smrti na něj Muk však nezanevře, ponechá si jeho šaty a obléká se jako jeho otec.⁷² Je zřejmé, že Mukův otec byl v jeho životě nejdůležitější autoritativní osobností, a tak si po čase začal Muk osvojovat podobný životní styl, který znal od svého otce.

Třetí autoritativní postava je král, jehož autoritu vnímá nejen Muk, ale i jeho poddaní a královny vlastní děti. Král se však zdá být sobecký a autoritářský. Nebere ohledy na ostatní poškozené kouzelnými fíky a už vůbec ne na své děti.⁷³ Toto tvrzení lze doložit na následujícím úryvku z pohádky.

Man war von Anfang sehr ungläubig, als aber der kleine Muck eine Feige einem der Prinzen zu essen gab, und Ohren und Nase dadurch in den alten Zustand zurückbrachte, da wolle alles von dem fremden Arzt geheilt sein. Aber der König nahm ihn schweigend bei der Hand, und führte ihn

---

⁷¹ Loket je měrná jednotka, která se používala od starověku až po 19. století. Jednotlivé míry loktů se však v průběhu let měnily i s ohledem na regiony. Existoval například pražský a vídeňský loket.

⁷² HAUFF, 2016, s. 6.

⁷³ Tamtéž, s. 24, 25.

in sein Gemacht; dort schloss er eine Türe auf, die in die Schatzkammer führte, und winkte Muck, ihm zu folgen.⁷⁴

Nejvýznamnější ženská postava je paní Ahavzi, u které Muk na čas bydlí a již původně patřily kouzelné věci, které Muk odcizil. Mukův život v domě paní Ahavzi nápadně připomíná Mukovo soužití s otcem. Ačkoliv Ahavzi nemá žádné děti, žije v jejím domě několik koček a psů, ke kterým má dle Muka pouze macešské pouto⁷⁵, což může čtenáři evokovat podobně nefungující vztah jako měl Muk se svým otcem. Paní Ahavzi je nejvýznamnější ženskou postavou celé pohádky. V pohádce jsou zmíněny ještě princezny, královny dcery, ty však do děje nijak výrazně nezasahují.

Jak již bylo řečeno, v pohádce se nachází i zvířecí postavy. V domě paní Ahavzi se Muk setkává s kočkami a psy. Jeden ze psů prokazuje známky personifikace, a to v momentě, kdy se zjeví Mukovi a mluví lidskou řečí tak, že mu Muk rozumí.⁷⁶

2.2.3 Časoprostor pohádky

Doba děje pohádky není nijak specifikovaná a zůstává tedy čtenáři neznámá. Což je v souladu s výše zmíněnými charakteristikami pohádky (viz 1.1). Z pozice studentky dějepisu, z uvedených faktů v textu předpokládám, že se jedná o dobu, kdy poloostrov Malá Asie ovládali muslimové, což bylo od roku 1453.⁷⁷ Je tedy možné, že se děj odehrává někdy v čase od tohoto milníku až po dobu Wilhelma Hauffa.

V příběhu se nachází jedno jediné jmenované místo, které pochází z reálného světa. Pohádka se odehrává na území dnešního Turecka, v době života Wilhelma Hauffa se na tomto území rozprostírala Osmanská říše. Jako jediný geograficky přesně určený bod si autor vybral město Nikáj. Ačkoliv se jedná o město, které po dobu trvání Osmanské říše nemělo nijak výrazně významnou funkci, jedná se o důležitý bod pro křesťanské dějiny. V roce 325 se v Nikáj uskutečnil koncil, který utvořil věrouku tak, jak ji známe dodnes. Kontrast mezi muslimskou Osmanskou říší a městem, ve kterém se bezesporu vytvářely hodnoty dnešního

---

⁷⁴ Lidé byli od začátku velmi nedůvěřiví, ale když dal malý Muk jednomu z princů k jídlu fík a uši i nos se mu tak vrátily do původního stavu, pak chtěli být všichni uzdraveni cizím doktorem. Ale král ho mlčky vzal za ruku a vedl ho do svých komnat; tam odemkl dveře, které vedly do klenotnice a pokynul Mukovi, aby ho následoval. HAUFF, 2016, s. 24.

⁷⁵ Tamtéž, s. 10.

⁷⁶ Tamtéž, s. 11, 12.

⁷⁷ Roku 1453 padlo hlavní byzantské město, Konstantinopol a Osmané ovládli území bývalé Byzantské říše.

nejrozšířenějšího monoteistického náboženství může být v duchu hodnot romantismu chápán jako autorův návrat k duchovním jistotám v nepokojném prostředí tehdejší Evropy.

Orientální prostředí je začleněno do většiny Hauffových pohádek, ale i přesto je znázorňováno velice zkresleně. V pohádce *Malý Muk* dochází ke stereotypním typizacím arabského obyvatelstva. Muk po dobu celé pohádky nosí turban⁷⁸, jako o záchytných bodech na Mukově cestě se autor zmiňuje o kopulích mešit a motivech pŕlměsíce, které jsou bez pochyb spjaty s islámem a Osmany. Pozoruhodná je i volba kouzelného ovoce, za které si Hauff zvolil fíky, ovoce pro oblast dnešního Turecka tak typické. Z pohledu tamějších sociálních vztahů neopomněl zmínit otroky. Osmanská říše nejenom, že otrocké síly plně využívala například v hospodářství, ale i s otroky obchodovala, a to až do počátku dvacátého století, kdy se otroctví zrušilo. Autor se však od reality muslimských zemí odchýlil skrz nepřesnou terminologii titulů použitých v pohádce. Namísto sultána⁷⁹ obsadil Hauff do role monarchy krále, což by za předpokladu, že by se děj odehrával v muslimské Osmanské říši, bylo historicky nekorektní. Zda se jedná o úmyslnou historickou odchylku nebo je to znak autorovy neznalosti, není jasné.

---

⁷⁸ HAUFF, 2016, s. 5, 3.

⁷⁹ Sultán je titul pro panovníky muslimských zemí, ekvivalent evropských králů.

3 Jan Werich: *Tři veteráni* v kontextu autorova života a díla

Následující kapitola se zaměřuje na Jana Wericha a *Tři veterány*. Část práce, která se zaměřuje na osobu autora se skládá ze stručného popisu autorova života. Z důvodu rozsahu práce však není možné nerozebírat osobu autora zcela dopodrobna. Větší část této kapitoly se zabývá *Třemi veterány* a přibližuje toto dílo v kontextu autorovy tvorby a po obsahové stránce.

3.1 Jan Werich

Jan Werich, spisovatel, herec, klaun a otec. To je jen střídavý výčet Werichových životních rolí, se kterými se v průběhu svého bytí ztotožnil. Jan Werich se narodil v roce 1905 v Praze, kde také po sedmdesáti pěti letech svého života zemřel. Dodnes je Jan Werich, spolu se svými profesními partnery Jiřím Voskovcem a Jaroslavem Ježkem, považován za jednoho z nejvýznamnějších československých umělců vůbec. Byl (díky paměti svých děl stále je) proslulý pro svůj charakteristický humor, který prostupoval jeho život již od raného dětství a později se přenesl do jeho tvorby. Werich pocházel z rozvedené rodiny a vyrůstal v péči otce, ke kterému si vytvořil pozitivní vztah až v pozdní dospělosti. Právě i jeho lehce negativní vztah k rodičům byl jeden z motivů jeho pozdějších literárních děl, jak těch epických, tak i těch dramatických. Neodmyslitelným společníkem mu jak v soukromém, tak v profesním životě byl již dříve zmíněný Jiří Voskovec, se kterým ho spojoval nejen stejný rok narození⁸⁰, ale za první světové války i škola, kterou společně navštěvovali.⁸¹

Později spolu s Voskovcem a Jaroslavem Ježkem působili v Osvobozeném divadle. Za protektorátu Čechy a Morava se všichni tři přátelé, spolu s Voskovcovou manželkou, rozhodli emigrovat do Spojených států amerických. K tomu je vedl fakt, že všichni před vyhlášením Protektorátu vystupovali protinacisticky a z obavy o svůj osud tak utekli do zahraničí. Werichova manželka Zdena a dcera Jana se k emigraci odhodlaly až asi tři měsíce po samotném Werichovi. Bylo to po 15. březnu 1939, kdy začala okupace českých zemí německou armádou. Zdena Werichová měla židovské předky a situace v rodné zemi pro ni začala být více nepříznivá.⁸² Tehdejší politická situace jim neumožňovala nadále působit

---

⁸⁰ CINGER, 2016, s. 30.

⁸¹ Tamtéž, s. 27.

⁸² Tamtéž, s. 27.

s vlastní divadelní tvorbou a jak je známo, nacistická ideologie měla ve zvyku svou opozici, ke které Werich bezesporu patřil, likvidovat. Emigrace sice těmto umělcům přislíbvala právo na život, jejich umělecká tvorba však zažila šok, jelikož se ocitli před zcela jiným publikem, než na které byli zvyklí. Po konci druhé světové války se Werich, spolu s manželkou Zdenou a dcerkou Janou, vrátil do Prahy, kde začal opět působit. Na krátkou dobu opět společně s Voskovcem, avšak bez Jaroslava Ježka, ten zemřel ve Spojených státech.⁸³

Ve své vlasti však těsně po válce narazil na střet a nepochopení s publikem, jelikož ho léta v emigraci připravila o kus mentality, kterou si publikum, žijící v tu dobu v Protektorátu, vydobylo.⁸⁴ Toto období se však překlenulo a Werich se vrátil na divadelní jeviště i filmová plátna. Po únoru roku 1948 se však začala dostávat k moci další politická ideologie, která začala zasahovat i do kulturních sfér a ani Werichovo dílo se jí nevyhnulo. Ačkoliv Werich primárně nechtěl své dílo s jakýmkoliv politickým směrem, či světonázorem ztotožňovat, bylo možné jeho postoje chápat jako mírně pro socialistické. To se však změnilo v roce 1968, kdy Werich podepsal manifest Dva tisíce slov. A po počátku okupace Československa sovětskými vojsky s rodinou emigroval. Posléze se však navrátil do Prahy. Jeho tvorba se však dostala do útlumu, právě kvůli bizarní cenzuře doby normalizace.

Poslední léta Werichova života byla znepríjemněna nemocí nejen jeho vlastní, ale i jeho manželky a jejich jediné dcery. Manželé zemřeli několik měsíců po sobě a zanedlouho je následovala i jejich dcera Jana, která se ve svých životních osudech snažila jít v otcových kariérních šlépějích. Dodnes je Jan Werich považován za bezesporu jednoho z nejvýznamnějších českých komiků vůbec. Právě jeho humor bylo tím, čím se od jeho kolegů odlišoval.

3.1.1 Werichův život a dílo pod vlivem literárních/uměleckých směrů

Werich žil v době plné změn a do jeho života zasáhly jedny z nejdůležitějších událostí dvacátého století. Zvraty světových měřítek, tentokrát již ne v podobě revolucí jako v době Wilhelma Hauffa, které se v době Werichova života konaly, se bezesporu obtiskly i do

---

⁸³ CINGER, 2016, s. 161, 162.

⁸⁴ Tamtéž, s. 164.

Werichovy tvorby. V uměleckém prostředí se do popředí dostávala avantgarda⁸⁵, která byla vrcholným vyústěním moderního umění. Nebudu v této práci objasňovat podrobný vývoj tohoto uměleckého směru, ale vytknu atributy této epochy, které se nejčastěji nachází ve Werichových dílech. Jak je všeobecně známo, vyznačuje se avantgarda tím, že se odvrací od tradic, což je i jedna z vlastností, kterou oplýval Jan Werich. Například jeho vlastní svatba se konala bez jakékoliv pompy a bez pozvání rodičů, jak bývá zvykem. „[...]já už mám takovou povahu, že nesnesu nic, co je oficiální, při čemž se dělají jakékoliv projevy, nenávidím věci, které se zovou krokem do života nebo tak nějak“⁸⁶

Jeho odpor k tradicím vznikl pravděpodobně z jeho neblahých vztahů s vlastními rodiči, kteří se v Janově mládí rozvedli. Podle těchto postojů se však neřídil jen ve svém soukromém životě, ale domáhal se jich i v tom profesním. Byla to právě scéna Osvobozeného divadla, která byla po dobu angažmá Wericha (spolu s Voskovcem) plna námětů, které humorně a satiricky komentovaly politiku a sociální témata. Právě i sociální nerovnosti a utlačování byly jedny z hlavních motivů avantgardních umělců. Werich byl však ve svém díle nespočetněkrát omezován politickou ideologií, kterou zastávaly tehdejší vlády. Po druhé světové válce si lze všimnout, že se jeho tvorba zdá být ovlivněna socialistickým realismem. Nejedná se o bezhlavou propagandu, avšak lze si povšimnout, že Werichova díla čím dál tím více plní sociální otázky, které se nesou v levicovém duchu. Příkladem můžou být filmy z padesátých let dvacátého století, ve kterých Werich účinkoval a o jejichž vznik se zasadil, a to *Císařův pekař* (režie Martin Frič, 1951), *Pekařův císař* (režie Martin Frič, 1951) či *Byl jednou jeden krá* (režie Bořivoj Zeman, 1954). O každém z těchto filmů by se dalo říct, že se jedná o pohádku, či že alespoň nesou pohádkové prvky. Ve všech třech případech v sobě nesou tato filmová díla motivy sociální rovnosti s důrazem na vyzdvihnutí paralel s dělnickou třídou.

Období normalizace Wericha odsunulo do uměleckého ústraní, jelikož tehdejší politická cenzura ve Werichově tvorbě nacházela více a více věcí, které se jim nehodily do světónázoru socialistického státu. Ačkoliv některá jeho díla vyšla až posmrtně, v době politicky rozvolněnější, je zřejmé, že se cenzura jeho tvorby, která byla způsobená právě

---

⁸⁵ Avantgarda se dělí do několika proudů jako je dadaismus, expresionismu aj.

⁸⁶ Citováno dle CINGER, 2016, s. 19; Werichova výpověď je ponechána v autentickém znění.

politickou situací, negativně podepsala na schopnostech umělce, který mohl svou tvorbu ještě rozšířit.

Poslední filmový snímek, ve kterém Werich účinkoval byl seriál *Pan Tau* (režie Jindřich Polák, 1972), kde si zahrál postavu milionáře a milujícího dědečka. Tento seriál vznikl ve spolupráci se západním Německem a z důvodu Werichovy antipatie k tehdejší československé vládě, hrozilo jeho přeobsazení. Režisér Polák však s touto možností počítal a povedlo se mu natáčení uzpůsobit tak, aby přeobsazení a přetáčení bylo pro stát větší komplikací nežli to, že se Werich znovu objeví na filmovém plátně.

3.1.2 *Fimfárum*

Fimfárum je pohádková sbírka, která vyšla v roce 1960. Obsahuje devatenáct jednotlivých pohádek, které na sebe nijak nenavazují. Sběrka byla dokonce přeložena do německého jazyka (*Fimfarum: Märchen für Erwachsene* 1973, přeložil Heinrich Burkhardt, *Fimfarum und andere alte und neue Märchen* 1997, přeložil Jürgen Ostmeyer).⁸⁷ Název sbírky pochází ze stejnojmenné pohádky, která se ve sbírce nachází. Fimfárum je Werichem vymyšlené slovo, kterým je v dané pohádce nazýván kouzelný proutek.⁸⁸ Škála hlavních hrdinů je velice pestrá. Objevují se zde postavy z různých sociálních vrstev (král, rybář, kovář), kromě toho se zde nachází i kouzelní tvorové, či postavy (mluvící ryba, čert, skřítki). Zajímavý je i Werichův výběr pohádek. Ve Fimfáru se nachází jak zcela původní Werichovy příběhy (*Lakomá Barka, Fimfárum*), tak i pohádky již známé, Werichem přepracované (*O rybáři a jeho ženě, Paleček*). Některé pohádky jsou ovlivněny jak pohádkami lidovými, tak již vzniklými autorskými pohádkami. Ústředními tématy většiny pohádek z *Fimfára* jsou kritika společnosti a ironie.

3.2 *Tři veteráni*

Tři veteráni i díky svému filmovému zpracování⁸⁹ patří k jedné z nejznámějších Werichových pohádek vůbec. Pohádka byla původně vydána v rámci pohádkové sbírky

---

⁸⁷ Databáze národní knihovny ČR, 2014. Fimfárum. [online]. [cit. 09.07.2022]. Dostupné z: https://aleph.nkp.cz/F/UEPK6X9X4D2GXJYLTCSYJ9ALDHB78I5FTF5M7JUPJ9LUHAYIQ-02311?func=find-acc&acc_sequence=007017593

⁸⁸ WERICH, 1977, s. 27.

⁸⁹ *Tři veteráni* (režie Oldřich Lipský, 1983)

Fimfárum. Pohádka je více než pohádkou, je autorovou politickou vzpourou, což rezonuje s napjatou dobou šedesátých let, ve kterých Werich *Fimfárum* vydal.

Tematická a kompoziční komponenta textu

Hlavní téma pohádky je zajisté politická a sociální kritika. Autor se zaměřuje na lidskou sobeckost, hamižnost a podvody. S tím souvisí i téma moci a bohatství, čehož někteří využívají pouze pro svůj sobecký prospěch.

Děj pohádky je chronologický. Text není členěn do kapitol, či jiných větších celků, pouze do odstavců. Je důležité zdůraznit, že je epický text propojen s lyrickými prvky. Nachází se v něm textové úryvky písní.

V pohádce se nachází často přímá řeč naznačená uvozovkami.

Vypravěčské struktury

Pohádkou čtenáře provází vševědoucí vypravěč, který do textu vnáší i vlastní poznatky a myšlenky. Pohádka je psaná v er-formě.

Dějová linie pohádky

Expozice

Příběh začíná v noci v lesní roklince, kde se přátelé v noci střídají na stráži u ohně. Jsou to tři veteráni, kteří podřimují ve starých uniformách u malého ohýnku. První z nich, Pankrác, vzpomíná na dny, kdy byl spolu s přáteli oceňován za hrdinské válečné činy. V té samé době jim přišli směšní veteráni o generace starší, které své dny slávy měli již dávno za sebou a jejichž vojenské úspěchy je v budoucnu dovedly pouze do bídy a chudoby. Osud, třem přátelům kdysi tak vzdálený, se jim teď neúnosně přibližoval.⁹⁰

Kolize

Z dřímot Pankráce probudil malý mužík, skřítek, který s ním chvíli hovořil a posléze mu daroval kouzelný klobouček, který dovedl vykouzli vše, na co si veterán vzpomněl a dovedl ho i přenést z místa na místo. Když Pankráce mužík opustil, usnul a situace se opakovala i se zbylými veterány, Servácem a Bimbácem. Každého z nich však navštíví jiný mužíček a

---

⁹⁰ WERICH, 1977, s. 139.

daruje i jiný dar. Servác obdrží mošničku, která nekonečně sype peníze a Bimbác malou harfu, kterou mohl přivolat a odvolat cokoliv a kohokoliv chtěl.⁹¹

Po probuzení si tři přátelé poví o svém nočním setkání se skřítky a díky svým novým darům začínají žít zbrusu nový život. Stavějí si paláce, přičarovávají si služebnictvo a drahé kočáry. Po nějaké době se však projeví různorodé osobnosti tří přátel a dojde k prvním zásadním neshodám. Bimbác se nadchne pro rekonstruování bitev a jeho vojenská duše se toho nemůže nabažít. Tři veteráni však těmito rekonstrukcemi začínají ohrožovat i běžné obyvatelstvo a Pankrác se Servácem se rozhodnou, že Bimbáce ožení s vírou v to, že žena dokáže zkrotit jeho vojenské chování. Rozhodnou se, že Bimbáce provdají za princeznu z království Monte Albo, Bosanu. Pěkná dívka, která laškuje s muži a snaží se je okouzlit. Její náklonnost je však krátkodobá, hned jak získá přízeň jednoho, obrací se k druhému. Stejně je tomu tak i s Bimbácem a Servácem. Aby se dostali do princezniny přízně, předvádí a vychloubají se, k čemuž používají i svých kouzelných darů.⁹²

Krize

Princeznina a králova chamtivost přelstí veterány a postupně všem odcizí kouzelné dary, a nakonec je vyženou z království. Tři přátelé jsou bezradní. V žádném z jejich paláců je služebnictvo nepoznává a jsou tak bez přístřeší i peněz. Pokusí se tedy vyhledat tři skřítky, kteří je původně obdarovali a vyrazí hledat frňákovník, o kterém jeden ze skřítků hovořil. Začínají hledat v roklince, kde se s mužíčky poprvé setkali a strom frňákovník, připomínající jabloň, se jim opravdu podaří najít. Servác však sní dva z plodů tohoto stromu, po čemž mu naroste dlouhý nos. Z radosti nad nalezením frňákovníku ho neštěstí jeho nosu ani nemrzí a vesele přivolá své přátele. Nad stromem však krouží tři havrani, svými vlastnostmi připomínající tři skřítky. Jeden z nich Serváci do úst vhodí hrušku, po jejímž sněžení se Servácův nos vrátí do původní podoby. V tom se strhla bouře, která veterány přenesla na písčitou pláž.⁹³

---

⁹¹ WERICH, 1977, s. 139-144.

⁹² Tamtéž, s. 144-148.

⁹³ Tamtéž, s. 148-153.

Peripetie

Na pláži se hlavní hrdinové probouzí s dlouhými vousy, připomínající mudrce z Orientu. V jejich hlavách se zrodí plán pomsty s využitím jablek frňákovníku. V převleku prodají jablka králi, který je hned donese princezně Bosaně. Stejně jako Servácův nos se i ten princeznin začne zvětšovat a plazí se nejprve princezniným pokojem, celým královstvím a posléze i celou Evropou. Bezradný král svolává své rádce i doktory a toho využijí veteráni, kteří se vydávají za znalé lékaře. Princeznin nos mezitím cestuje Evropou. Přestrojení veteráni si však svou pomstu vychutnávají, a ačkoliv princeznu léčí kouzelnými hruškami, podávají je princezně pomalu a po kouskách, aby Bosanu ještě více potrápili. Když už zbývá jen malý kousek k tomu, aby princeznin nos vypadal jako původní, vyžádají si veteráni ukradené věci pod záminkou, že jejich přítomnost v paláci plnému princezninu uzdravení vadí. Král jim všechny tři kouzelné věci vydal, Bosana dostala poslední zbytek hrušky, její nos se vrátil do původní podoby a veteráni se přenesli pryč ze zámku pomocí kouzelného klobouku.⁹⁴

Katastrofa

Klobouk tři přátele přenese do lesní rokliny, kde se poprvé setkali se skřítky a kteří na ně zde čekají. Skřítkci jsou znepokojení tím, jak veteráni dary využili a vyčiní jim za jejich sobecké a do sebe zahleděné chování. Jelikož dary dělali veteráni radost pouze sobě, a nakonec se nechali majetky a kouzly omámit natolik ovlivnit, že rozbili své dlouholeté přátelství a o dary dokonce kvůli lidské chamtivosti přišli. Skřítkci si vyžádají navrácení darů a nakážou, aby si veteráni lehli okolo ohně jako kdysi té noci, co se spolu setkali poprvé. Pohádka končí tím, že se veteráni probouzí za chladného rána. Jako by se dějová linka vrátila k momentu, kdy Pankrác u ohně podřimoval poprvé a mužičkové se nikdy nezjevili.⁹⁵

3.2.1 Jazyková komponenta

Z pohledu lexikologie se v pohádce vyskytuje jak spisovný, tak i nespisovný jazyk: „Ne? Však oni dojdou. Nechcete **cigáro**?“.⁹⁶ V textu lze nalézt i archaické výrazy, kterým nemohou současní, nejen dětští čtenáři, rozumět: „Je však ve vojácké krvi držet **vartu**.“⁹⁷

---

⁹⁴ WERICH, 1977, s. 153-158

⁹⁵ Tamtéž, s. 158-160.

⁹⁶ Tamtéž, s. 140.

⁹⁷ Tamtéž, s. 139.

Dále se zde vyskytují i vulgarismy: „Něco mezi andělem a **mrchou**,“⁹⁸, což jsou slova, která se v pohádkách primárně nevyskytují. Autor velice hojně využívá expresivních výrazů, kterými dotváří dějové linky: „Nakonec Bosana musila konejšit Pikolu, držet ho za ruku a **huhňat**, aby neztrácel hlavu.“⁹⁹ V knize se však vyskytují i autorem vymyšlená slova, či slova schválně špatně vyskloňovaná: „Pak sáhl za tričko a vyňal malou harfu. **Harfínku**; štěňátko od harfy, dalo by se říci.“¹⁰⁰

Z tropů a figur se v pohádce vyskytují časté příměry: „**Hlásek jako vlásek**, a přece dokázal probudit rozlehlý hvozd.“¹⁰¹, metafory: „Jak se mužík vzdaloval, i písnička mizela v dáli, **les ji zabalil do tichého šumu**.“¹⁰², ironie nebo například i řečnické otázky. Všechny zmíněné prostředky v textu slouží k podnícení čtenářovi fantazie, evokují ve čtenářích pozitivní i negativní pocity a nálady.

Z pohledu syntaxe se lze zaměřit na jednotlivé věty v textu. Pohádka je složená převážně z jednoduchých vět a nevyskytují se v ní komplikovaná slovní spojení, což dokazuje následující ukázka.

Ředitel sehnal kuchaře a kuchtíka, ficky a služky, podomky a portýry a táhli na veterány je vynést na ulici.

Ti se ovšem smáli.

„Chtěj mít melu, maj ji mít!“ povídá Bimbác. Sáhne po harfičce. Brnk, brnk, přejede palcem struny, pokojem se nese zborcené harfy tón, až to trhá uši. Víc však nic.¹⁰³

Mužik zdvihl ukazováček. „Dávej pozor!“ říkal ten posuněk. Pak sáhl za tričko a vyňal malou harfu. Harfínku; štěňátko od harfy, dalo by se říci. Brnk na jednu strunku. Ozval se tón. Zprvu slabý, vzápětí narůstal a sílil, stoupal a pronikat hvozdem, až začal Bimbácovi v hlavě lomcovat. Koldokola to zašumělo. To tím, jak suché a křehké větvičky se počaly sypat z korun stromů.¹⁰⁴

V těchto vybraných úryvcích se nachází hovorové a expresivně zabarvené výrazy (maj, mela, lomcovat, zborcené). Nachází se zde i velký počet deminutiv (harfička, ukazováček, strunka, větvičky), což je v celé pohádce běžné. Dále se čtenář setkává s opakováním (Brnk, brnk) přičemž slovo brnk je citoslovce. Opakování tohoto citoslovce tak představuje tóny, které daný nástroj vydává. Z pohledu tropů se zde nachází metafory (až to trhá uši,

---

⁹⁸ WERICH, 1977, s. 146.

⁹⁹ Tamtéž, s. 156.

¹⁰⁰ Tamtéž, s. 156.

¹⁰¹ Tamtéž, s. 156.

¹⁰² Tamtéž, s. 142.

¹⁰³ Tamtéž, s. 149.

¹⁰⁴ Tamtéž, s. 144.

v hlavě lomcovat). V popisu zvuku tónu je vidět zhuštění výrazových prostředků, nazývané tautologie. Po morfologické stránce je zajímavé použití imperativu, který zdůrazňuje napětí situace. Atmosféru situace dokresluje i výčet vlastností tónu (slabý, vzápětí narůstal a sílil, stoupal a pronikal) jedná se o hyperbolu a zároveň o klimax, prostředkem čehož dohází ke gradaci situace a napětí.

3.2.2 Motivy postav v kontextu pohádky

Jako ústřední postavy si pro své dílo Werich vybral právě tři, dříve zmíněné, veterány. Veteráni nepatří k typickým pohádkovým protagonistům, ale tato volba hlavních figur může pravděpodobně pocházet z autorových životních zkušeností. Jan Werich zažil obě světové války a čtenář se tedy může domnívat, že se v průběhu svého života setkal s mentalitou vojáků a válečných veteránů. U figury Bimbáce poukazuje autor na jakousi deformaci člověka, který si válkou projde. Bimbác má snahu znovu prožít některé bitvy a život bez války si umí jen těžko představit.¹⁰⁵ I zbylé dvě hlavní postavy nachází čtenář na začátku pohádky v rozporuplném stavu, kdy, ačkoliv jsou všichni tři vyznamenaní váleční hrdinové, je čeká po válce život v zapomnění plný bídy a chudoby. Poválečná deprese byla častým jevem, se kterým se vojáci po koncích obou světových válek setkávali. Pro bývalé vojáky bylo často těžké až nemožné se znovu začlenit do běžné společnosti potom, co prožili hrůzu bojišť. Autorův otec bojoval na frontě v první světové válce, je tedy možné, že do děje této pohádky přenesl autor i zkušenosti vlastního otce.

Velice specifická se zdá být i volba jmen hlavních postav: Bimbác, Servác a Pankrác. Jsou to jména velmi atypická a neevokující ve čtenáři jiné pohádkové postavy, jak je tomu často zvykem u některých jmen hojně se v pohádkách objevujících.¹⁰⁶ Všechna tři jména však spojuje do jisté podobnosti jejich fonetická podoba a poslední dvě písmena, která jsou u každého ze jmen stejná. Vůči ostatním jménům je rozdíl i v poměru slabik. Ve jménech třech hlavních postav se nachází dvě slabiky, oproti tomu jména princezny Bosany a krále Pikoly mají slabiky tři. Absencí dlouhých vokálů se jména zdají být umírněná až decentní oproti jménům veteránů. Jména členů královské rodiny tak oproti jménům prostých veteránů

---

¹⁰⁵ WERICH, 1977, s. 146.

¹⁰⁶ Postavy se jménem Honza jsou často spojovány s přídomky hloupý.

působí až vznešeně. Královo jméno *Pikola*¹⁰⁷ však může být použito schválně v kontextu s velikostí říše, ve které tento král vládne, jelikož je Monte Alba označováno za království poměrně malé.

3.2.3 Časoprostor děje

Děj ani čas pohádky nejsou přesně definovány, lze je však z děje alespoň přibližně odvodit. Děj *Tří veteránů* nejspíše připadá na období po napoleonských válkách, čtenář se tak může domnívat, jelikož je v textu zmíněna i bitva u Slavkova.¹⁰⁸ Výběr tohoto období však skrývá svou pozoruhodnost i v tom, že právě na počátku devatenáctého století, kdy probíhaly napoleonské války i bitva u Slavkova, žil Wilhelm Hauff. Je tedy možné, že právě toto období bylo Werichem schválně zvoleno jako jedna z paralel, která Werichovo dílo váže k osobě Wilhelma Hauffa. Pokud se bude brát v potaz první polovina 19. století jako doba děje, je zcela pozoruhodné i autorova zmínka o novinách jako o hlavním nositeli informací této doby. Tištěná periodika byla doopravdy snad nejdůležitějším médiem této doby. Autor využívá reálných periodik, která v daný čas v daných státech byla vydávána a skrz ně v pohádce šíří národnostní stereotypy. Články a titulky se týkají nosu princezny Bosany, který putuje Evropou, v těchto útržcích textu je království Monte Alba nazýváno slovanskou zemí.¹⁰⁹ Právě slovanský původ království může čtenář brát jako autorovo přání suverenity slovanských národů. V zasazení do doby romantismu může být slovanské království chápáno jako vrchol emancipačních hnutí Slovanů.

Děj se odehrává na více místech: v lese, na zámcích, na bojištích, avšak důležitým bodem je království Monte Alba, ve kterém se veteráni setkávají s princeznou a králem. To je smyšlené slovanské království, která se nachází kdesi v Evropě u jakéhosi moře.

---

¹⁰⁷ *Piccolo* je slovo původem z italštiny znamená to malý.

¹⁰⁸ WERICH, 1977, s. 145.

¹⁰⁹ Tamtéž, s. 156.

4 *Malý Muk a Tři veteráni z pohledu geneze pohádkových motivů*

V následující kapitole se budu věnovat pohádkovým motivům, které se v dílech vyskytují. Pro lepší přehlednost této tematiky jsem se rozhodla využít tabulek, které podtrhnou tematickou propojenost pohádek. Následující tabulky se zakládají na dějových liniích vybraných pohádek, jež byly čtenáři již přiblíženy v kapitolách 2 a 3.

Tabulka 2

Tabulka 2 Paralely mezi protagonisty a jejich negativními protějšky.

Pohádka	<i>Malý Muk</i>	<i>Tři Veteráni</i>
Věk protagonisty / protagonistů	Na počátku pohádky je Muk již starý, ale hlavní zápletka se odehrává v Mukově mládí.	Věk veteránů není nijak specifikován, ale je jisté, že jsou již plně dospělí.
Sociální postavení protagonisty / protagonistů	Chudý sirotek. Muk vyrůstá pouze s otcem, po jehož smrti se od něj ostatní příbuzní distancují.	Nemajetní váleční veteráni. Veterány sblížuje společná vojenská minulost a jejich rodiny v pohádce nejsou zmíněny.
Postavy, které stojí v protikladu k protagonistovi / protagonistům	Král, který Muka donutí vzdát se jeho kouzelných věcí. V obou pohádkách hrdinové přelstí krále pomocí převleků a své kouzelné věci a dary získají nazpět.	Král Pikola a princezna Bosana, kteří veteránům zcizí dary od skřítků.

Zdroj: vlastní vypracování

Komentář k tabulce 2

Tato tabulka se zabývá vybranými postavami obou pohádek. Převážně se zaměřuje na paralely, co se protagonisty/protagonistů týče.

Tabulka 3

Tabulka 3 Paralely kouzelných motivů.

Pohádka	<i>Malý Muk</i>	<i>Tři veteráni</i>
Kouzelné postavy	V pohádce sice není zmíněno, že by paní Ahavzi, u které Muk pobýval, sama kouzla ovládala, ale vlastnila kouzelné předměty.	V díle se vyskytují tři skřítkci, kteří se s veterány postupně setkají na začátku pohádky. Každý z nich má specifickou vizáž a chování, které nějakým způsobem souvisí s darem, který věnují veteránům.
Kouzelné předměty	Muk z domu paní Ahavzi odcizí pantofle a hůlku. Obě z těchto věcí mají kouzelné vlastnosti. Ten, kdo si obuje pantofle může rychle běžat a hůlka dokáže najít v zemi zakopaně poklady. Oproti darům ze Tří veteránů jsou tak tyto Mukovy předměty značně omezeny ve svých dovednostech.	První z darů, který je veteránům darován je cylinder, jenž jeho nositeli vyčaruje cokoliv, na co si vzpomene. Díky němu se lze i přemísťovat z místa na místo. Druhým darem je měšec s neomezeným přísunem peněz. Třetím darem je malá harfa, na kterou když její vlastník zabrnká, přičaruje si sluhy, vojáky či jiné osoby různého povolání.
Kouzelné ovoce	Muk po svém odchodu z království nalezne fíky, po jejichž sněžení mu naroste velký nos a velké uši. Fíky však dokážou tyto následky po jejich opětovném sněžení i zvrátit. Přestrojen pak Muk prodá fíky královskému kuchaři, který je naservíruje královské rodině.	Veteráni se v pohádce střetávají s malými jablíčky, která rostou na stromu frňákovníku a po jejichž sněžení naroste dotyčnému dlouhý nos. Toto kouzlo v pohádce zaženou malé hruštičky, které veteráni dostanou od tří havranů. Bimbác plody frňákovníku prodá králi Pikolovi, který je koupil pro svou dceru.
Číslovka tři	Toto číslo se sice v pohádce nenachází nijak hojně, ale i přesto není zcela zanedbatelné. Mukovi se rukou dostanou tři již zmíněné věci: pantofle, hůlka a fíky.	Číslo tři se nachází přímo v názvu pohádky a značí právě počet hlavních hrdinů. Dále se s tímto číslem čtenář setká v počtu malých čarodějů, jimi darovaných darů, havranů i kouzelného ovoce, se kterým se veteráni vypraví zpět do království Monte Alba.

Zdroj: vlastní vypracování

Komentář k tabulce 3

Tabulka 3 popisuje paralely vybraných kouzelných motivů v obou pohádkách.

Tabulka 4

Tabulka 4 Paralely zvířecích motivů.

Pohádka	<i>Malý Muk</i>	<i>Tři Veteráni</i>
Zvířata	V pohádce se čtenář setkává s domácími mazlíčky paní Ahavzi, psy a kočkami. Jeden ze psů Muka zavede do místnosti, ve které Muk nalezne pantofle a hůlku, které se rozhodne odcizit. Ten samý pes se Mukovi zjeví, když Muk poprvé objeví kouzelnou schopnost orientálních pantoflů a vysvětlí mu jak zázračné boty i hůlku využívat.	V pohádce se objevují tři havrani, se kterými se veteráni setkají u frňákovníku a kteří veteránům darují kouzelné hrušky. Tito havrani mají zřejmě představovat již zmíněné tři skřítky. Skřítkci se zdají být jakýmsi čaroději, a právě havran bývá považován za zvíře s čaroději úzce spojené. ¹¹⁰ Chvíli po setkání s havrany se veteráni přemísťují zpět do království Monte Alba, kde spatřují tři racky letící k hlavnímu městu království, ¹¹¹ je tedy možné, že se znovu jedná o skřítky, kteří jsou schopní měnit svou podobu dle potřeby.
Personifikace	Zmíněný pes se zjeví Mukovi poprvé, co Muk použije kouzelné pantofle a lidskou řečí Muka seznámí s kouzelnými schopnostmi hůlky i bot.	Dva havrani se v pohádce smějí veteránovi, kterému po sněžení plodu frňákovníku naroste dlouhý nos. Třetí havran se zdá být němý, stejně jako jeden ze tří skřítků.

Zdroj: vlastní vypracování

Komentář k tabulce 4

Tato tabulka se zabývá motivy zvířat ve vybraných pohádkách.

¹¹⁰ S proměnou čaroděje na havrana se lze setkat například i v dílech Otfrieda Preusslera nebo v československém pohádkovém seriálu *Arabela*.

¹¹¹ WERICH, 1977, s. 141.

4.1 Shrnutí paralel

Zprvu se může zdát, že kromě paralel, které jsou specifické pro tento literární žánr, jsou obě pohádky zcela odlišné, není tomu však tak. Hlavní hrdiny od sebe sice dělí věk, ale všichni se na začátku nachází na okraji společnosti, pro kterou jsou nezajímaví. Přes jejich rychlý společenský vzestup, který mají na svědomí kouzelné věci, se na konci pohádky znovu ocitají od společnosti mírně odříznutí. V obou pohádkách také protagonisté obdrží magické předměty přes prostředníka, který jim vysvětlí kouzla, kterými tyto objekty disponují.

Z pohledu časoprostoru děje si čtenář může povšimnout, že se hlavní hrdinové obou pohádek dostanou v rámci svých cest do království, ve kterých se odehrává hlavní zápletka jejich příběhu. Jedná se vždy o království malé, z kterého jsou hrdinové vyhoštěni a do kterého se později protagonisté vrací v převlecích. Ačkoliv se v obou příbězích vyskytují konkrétní a reálná místa, tato království k nim nepatří. Čtenář se dozví pouze stručný popis, co se charakteru a geografických vlastností týče, ale víc nic. Z reálného světa, který je tak na počátku díla čtenáři přiblížen skutečnými městy, je děj pohádek přenesen do jakéhosi vzdáleného neznáma.¹¹²

V souvislosti s dary se však čtenář setkává s odlišným využitím. Ačkoliv hlavní hrdinové v pohádkách disponují podobnými dary, v průběhu děje s nimi pracují zcela odlišně. Muk své dary využívá ve svůj prospěch, ale i ve prospěch ostatních. Aby se některým postavám zalíbil, daruje jim peníze, které získá pomocí kouzelné hůlky. Takové počínání se však nakonec obrátí proti němu. Veteráni na druhou stranu obšťastňují svými kouzelnými dary jen sebe a využívají jich pro své vlastní pohodlí. To je jim i později vytknuto mužičky, kterým kouzelné předměty musí vrátit.

Ačkoliv se hlavní postavy setkávají s negativními protějšky, se kterými mají spory, nejdůležitějším motivem problémů pro hlavní hrdiny se zdají být hrdinové samotní. Je to právě jejich neuvážlivost v používání kouzelných předmětů, která jim působí nesnáze. Hlavním hrdinům se musí dostat ponaučení, aby pochopili své nevhodné chování.

---

¹¹² ČAPEK, 1984, s. 101.

5 Současný dětský čtenář/divák a aspekt recepce

Ačkoliv obě pohádky nejsou neznámějším dílem zmíněných autorů, neupadly v zapomnění a v současnosti patří k velmi oblíbeným pohádkám. V dnešní době se stává trendem, že jsou filmové pohádky převedené do psané podoby až po úspěchu již vytvořeného filmu.¹¹³ U pohádek analyzovaných v této práci tomu bylo naopak, nejprve vznikla knižní vydání, posléze filmové zpracování. Díky dnešním technickým možnostem, mohou vznikat čím dál tím lépe propracované animované i hrané filmové pohádky. Široká škála efektů, kterých filmaři využívají, nabízí divákům téměř reálný prožitek sledovaného děje. Knižní vydání oproti tomu dávají volnost čtenářově fantazii i když děj dokreslují případné ilustrace, které se v pohádkových knihách obvykle nachází. Z pohledu recepce se z časových důvodů knihy někdy zdají být náročnější než filmy, proto dnešní mladé publikum volí častěji film nežli knihu. Je možné, že jsou to právě filmová zpracování, díky kterým jsou pohádky *Malý Muk* a *Tři veteráni* dnešnímu čtenářskému publiku dosud známy.

Filmové zpracování *Die Geschichte vom kleinen Muck* (režie Wolfgang Staudte, 1953) vzniklo na začátku druhé poloviny minulého století ve Východním Německu. Filmová pohádka se odehrává v orientálním prostředí, stejně jako její předloha, avšak schází v ní některé prvky, které se nacházely v knize. Například po sněžení fíků narostou Mukovi jen velké uši, ale nos mu zůstane v původní velikosti (viz 2.2.). Je možné, že podobné efekty se ve filmu nenacházejí i z důvodu omezených dovedností tehdejší techniky.¹¹⁴ V roce 1985, v tehdejší Československu, vznikla loutková filmová pohádka *Malý Muk* (režie Ján Chlebík, 1985).¹¹⁵ Je tedy zřejmé, že i tehdy byla tato pohádka z období romantismu českým čtenářům a divákům známa. Je však možné, že byl *Malý Muk* vybrán k filmovým zpracováním, z důvodu jakési politické neutrality. Jak hraný, tak loutkový film vznikl v socialistické zemi, která dbala na to, aby se tehdejší kultura nesla v souladu s politickou

---

¹¹³ Například pohádky studia Pixar jako jsou například *Příšerky s.r.o.*, *Příběh hraček* a další.

¹¹⁴ ČSFD.cz, 2001. *Malý Muk* (1953) [online]. 18.03. [cit. 24.03.2022]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/115938-maly-muk/prehled/>

¹¹⁵ ČSFD.cz, 2001. *Malý Muk* (1985) [online]. 23.02. [cit. 24.03.2022]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/294262-maly-muk/galerie/>

ideologií. *Malý Muk* však není jediné loutkové zpracování z Hauffových děl, například i pohádka *O kalifu čápovi* se dočkala svého loutkového ztvárnění.¹¹⁶

Tři veteráni jsou jednou z oblíbených československých pohádek, čemuž zajisté filmové zpracování tohoto díla napomohlo. Tato pohádka bývá i každoročně zařazována do televizního vysílání. Film *Tři veteráni* (režie Oldřich Lipský, 1983) vznikl na motivy stejnojmenné pohádky a do hlavních rolí byli obsazeni tehdejší přední českoslovenští umělci.¹¹⁷ Scénář filmu se víceméně drží své knižní předlohy, dodává pohádce však novou perspektivu v podobě kostýmů, které jsou ve filmu použity. V knižní pohádce je oblečení a podoba veteránů i ostatních figur popsány velmi skromně nebo vůbec. Filmaři tedy v návrzích kostýmů vycházeli z vlastní fantazie. Království Monte Alba je zasazeno do prostředí Orientu a kostýmy mají prvky z turecké a arabské kultury.¹¹⁸ Nejedná se však o jediné filmové zpracování této pohádky. V roce 1964 vyšla studiová pohádka s tímtež názvem v režii Pavla Krause. Jedná se o kombinaci hrané a loutkové pohádky, která je točena černobíle.¹¹⁹ Pokud vezmeme v úvahu, že filmové zpracování bylo natočeno čtyři roky po vydání *Fimfára*, lze říct, že se v tu dobu jednalo o populární pohádku. Nelze opomenout, že od roku 2002 vyšly tři animované filmy *Fimfárum Jana Wericha* (režie Vlasta Pospíšilová, Aurel Klimt, 2002), *Fimfárum 2* (režie Vlasta Pospíšilová a Břetislav Pojar, 2006), *Fimfárum – Do třetice všeho dobrého* (režie Vlasta Pospíšilová a Kristina Dufková, 2011), ve kterých však pohádka *Tři veteráni* není zpracovaná.

Pokud se zastavíme u příběhu a média, které tento příběh zprostředkovává recipientovi, pak zjistíme, že v dnešní době lze pohádku *Malý Muk* zakoupit jak samostatně, tak i v rámci almanachu *Karavana*, či jinak pojmenované sbírce Hauffových pohádkových děl. Pohádkový almanach vyšel i jako audiokniha¹²⁰, obdobně je tomu i u *Fimfára*.¹²¹ Na rozdíl

---

¹¹⁶ YouTube, 2022. *Kalif Storch* [online]. 20.3. [cit. 24.03.2022]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=-kNvsvQAg-E&ab_channel=rappelkiste2a

¹¹⁷ Zdeněk Svěrák, Rudolf Hrušínský, Josef Somr a další.

¹¹⁸ ČSFD.cz, 2001. *Tři veteráni* (1983) [online]. 11.3. [cit. 24.03.2022]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/6002-tri-veterani/prehled/>

¹¹⁹ YouTube, 2022. *Tři veteráni* (1964) česká pohádka [online]. 20.03. [cit. 24.03.2022]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=ICWzKM1PZTw&ab_channel=Matou%C5%A1Kacht%C3%ADk

¹²⁰ Audible.de, 1997. *Die Karawane – Hörbuch* Download 9.6. [cit. 29.06.2022]. Dostupné z: <https://www.audible.de/pd/Die-Karawane-Hoerbuch/B004V62PNE>

¹²¹ *Fimfárum* Jana Wericha: Pohádky: Nejlepší audioknihy - Audioteka.cz. Redirecting to /welcome/ [online]. Copyright © 2011 [cit. 24.03.2022]. Dostupné z: <https://audioteka.com/cz/audiobook/fimfarum-jana-wericha>

od Hauffových samostatně vydaných pohádek jsou pohádky z *Fimfára* ke koupi pouze ve sbírce *Fimfárum*, nikoliv odděleně.¹²²

---

¹²² Databáze knih, 2008. Jan Werich – knihy [online]. 17.05. [cit. 29.06.2022]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/vydane-knihy/jan-werich-171?orderBy=&filtr=&id=1>

Závěr

Na počátku této práce stála otázka, zda se Jan Werich ve své pohádce *Tři Veteráni* inspiroval Hauffovým *Malým Mukem*. Tuto ideu podporují paralely mezi oběma díly, které se týkají převážně obsahové stránky obou pohádek.

Nejméně vzájemných paralel bylo nalezeno mezi kouzelnými postavami, které jsou v pohádkách znázorněny zcela odlišně. Obdobně tomu bylo mezi postavami protagonistů, nejen, že se ve Werichově pohádce jedná o jakého si kolektivního hrdinu, sestaveného ze tří přátel, oproti čemuž stojí osamocený Muk, ale i jejich minulost, která je v pohádce osvětlena, se zcela liší. Oproti tomuto však nesou protagonisté jisté autobiografické prvky svých autorů. Protagonisté se však dostávají do podobných situací, se kterými se v průběhu děje vypořádávají stejným způsobem. V obou dílech se také nachází motiv lásky a uznání, po kterém protagonisté touží, a čehož chtějí dosáhnout pomocí kouzelných předmětů. Právě v kouzelných předmětech a jejich vlastnostech se nachází nejvíce paralel. V obou pohádkách jsou magické věci zlomové pro příběh a dochází díky nim ke zvrátům a zápletkám v ději. To platí i pro vlastnosti kouzelného ovoce, které mají v pohádkách důležitou roli.

I přes využití obdobných motivů je zajímavé u každého z autorů pozorovat zcela odlišnou výstavbu textu. Tuto problematiku lze lépe pochopit z analýz úryvků obou pohádek, které se nachází v podkapitolách 2.2.1 a 3.2.1.

Po podrobnějším zkoumání dané problematiky jsem dospěla i k paralelám, jež se týkají životů obou autorů. Právě přiblížení životních osudů autorů v podkapitole 1.3.1. považuji za nezbytné pro plné pochopení propojení obou zkoumaných textů. Aniž bych to původně zamýšlela, využila jsem v této podkapitole a podkapitolách 4 tabulek, které dle mého mínění podporují čtenářovo vnímání daných paralel.

Zajímavé propojení jsem však našla ve filmových zpracováních, která se sice od svých původních textových předloh v některých ohledech liší, ale o to více se podobají jedno druhému. V některých adaptacích jsou jisté skutečnosti vynechány, v jiných přidány.

Důležitým faktorem, který ovlivnil tuto práci je i historický kontext doby vzniku, který je napříč prací zohledňován, a který jsem si jako studentka historie nemohla odpustit. Zkoumání paralel dvou literárních děl, které od svého zvyku dělí několik desítek let tak pro

mě bylo zajímavé nejen z literárního a jazykového hlediska, ale i z toho historického. Závěrem lze shrnout, že všechny výše zmíněné faktory podporují pravdivost prvotní výzkumné otázky.

Ačkoliv jsem k vybraným pohádkám neměla na počátku práce vřelý vztah, tento fakt mi napomohl k udržení si zdravého kritického odstupu. Po čase stráveným s touto prací se můj pohled na obě díla pozitivně změnil. Přesvědčila jsem se, že tyto pohádky jsou jako součást literatury pro děti kvalitními literárními texty, které jsou vhodné i pro čtenáře, kteří se na základě svého věku mezi děti či mládež již neřadí.

Resumé

Má práce pojednává o paralelách mezi dvěma vybranými díly české a německé literatury pro děti a mládež, a sice *Malým Mukem* od Wilhelma Hauffa a *Třemi veterány* od Jana Wericha. Je zde využito metody srovnání a textové analýzy. Výzkumná otázka zní, zda se Jan Werich při psaní *Tří veteránů* inspiroval *Malým Mukem* od Wilhelma Hauffa. Napříč prací jsou zohledňovány i dobové faktory, které měly vliv na tvorbu i osobní život autorů a promítly se i do v práci zkoumaných děl, což z pozice studentky historie považuji nejen za zajímavé, ale i za důležité.

Práce má následující řešení:

První kapitola pojednává o specifikách literatury pro děti a mládež a zaměřuje se na charakteristické rysy pohádkového žánru. Zohledňují se zde i mimoumělecké faktory ovlivňující tuto literární oblast v rámci čehož se pojednává i o životech autorů probíraných děl. Právě paralely mezi životními osudy autorů jsou sepsané formou tabulky. Tabulky je využito z důvodu přehlednosti.

Druhá kapitola se již zabývá prvním z vybraných autorů, Wilhelmem Hauffem, a jeho dílem, *Malým Mukem*. Nejdříve je stručně popsán autorův život, následně je jeho vybrané dílo zasazeno do kontextu jeho tvorby. Je zde přiblížen i pohádkový almanach *Karavana*. Poté je pozornost zaměřena na pohádku *Malý Muk*, popis děje pohádky a textová analýza na vybraných úryvcích textu a rozbor pohádkových motivů.

Třetí kapitola přibližuje život a tvorbu druhého z autorů, Jana Wericha. Tato kapitola popisuje jak jeho profesní, tak osobní život s ohledem na vývoj kultury té doby. Poté se zaměřuje na jeho pohádkovou sbírku *Fimfárum* a pohádku *Tři veterány*. Tato pohádka je rozebrána po obsahové části a následně je zanalyzována na základě textových ukázek a obdobně jako u kapitol, které se zabývají Hauffovým *Malým Mukem* následuje po textové analýze rozbor pohádkových motivů. Kapitola 2 a 3 jsou členěny stejným způsobem.

Čtvrtá kapitola propojuje předešlé kapitoly a porovnává paralely obou pohádek na základě jejich pohádkových motivů. Věnuje se především motivům, které byly obecně popsány v kapitole 1.1. Tyto paralely jsou sepsány ve třech tabulkách, které vychází z děje obou pohádek. První z těchto tabulek se věnuje postavám protagonistů, druhá tabulka vybraným

kouzelným motivům a poslední z těchto tabulek je zaměřena na zvířecí postavy v obou pohádkách. Poté následuje shrnutí předešlých tabulek a již zmíněných paralel v podkapitole 4.1, která není více znázorněna pomocí tabulky, ale formou plynulého textu.

Poslední z kapitol této práce se věnuje především filmovým adaptacím obou pohádek. Srovnává jejich odchylky od knižních předloh a představuje i další zpracování, pro které byly tyto pohádky předlohou (loutkové filmy, audioknihy). Podobně jako v samotných dílech se i ve filmových adaptacích nachází shodné paralely, které jsou ve filmech zdůrazněny převážně v místech, ve kterých se děj odkloňuje od své knižní předlohy. Filmaři tak vypuštěním některých knižních detailů utvořily obě pohádky v některých směrech shodnějšími.

Závěrem mohu konstatovat, že výzkumný předpoklad byl pravdivý, a že se mi podařilo prokázat souvislost mezi Werichovými *Třemi veterány* a Hauffovým *Malým Mukem*, kterým se Jan Werich nanejvýš pravděpodobně inspiroval.

Resümee

Meine Arbeit beschreibt die Parallelen zwischen den zwei ausgewählten Werken der tschechischen und deutschen Kinderliteratur, nämlich Wilhelm Hauffs *Der kleine Muck* und Jan Werichs *Drei Veteranen*. Es wird hierbei die Methode der Vergleichung und die Textanalyse eingesetzt. Die Fragestellung der Forschung lautet, ob sich Jan Werich beim Verfassen von *Drei Veteranen* bei Hauffs *Der kleine Muck* inspirieren ließ. Innerhalb der Arbeit werden die Zeitfaktoren berücksichtigt, die auf das Privatleben und auf das Werk der Autoren, also auch auf die erforschten Werke Einfluss nahmen, was ich als Studentin von Geschichte nicht nur für interessant, sondern auch für wichtig halte.

Die Arbeit hat folgende Lösung:

Das erste Kapitel beschreibt die Besonderheiten der Kinderliteratur und fokussiert sich auf die typischen Merkmale des Märchen-Genres. Es werden auch die außerkünstlerischen Faktoren berücksichtigt, die diese literarische Gattung beeinflussen, wobei auch das Leben der Autoren angesprochen wird. Gerade die Parallelen zwischen deren zwei Lebensschicksalen werden mittels einer Tabelle niedergeschrieben.

Das zweite Kapitel beschäftigt sich schon mit dem ersten Autor, Wilhelm Hauff, und seinem Werk *Der kleine Muck*. Zuerst wird das Leben des Autors kurz beschrieben und folglich wird das ausgewählte Werk innerhalb seiner gesamten Produktion kontextualisiert. Auch der Märchenalmanach *Karawane* wird näher gebracht. Folglich wird zum Mittelpunkt das Märchen *Der kleine Muck*, die Beschreibung von dessen Handlung, Textanalyse der ausgewählten Auszüge und Analyse der märchenhaften Motive.

Das dritte Kapitel bringt näher das Leben und Werk des zweiten Autors, Jan Werich. Dieses Kapitel beschreibt sowohl sein Berufs- als auch sein Privatleben mit Hinblick auf die Entwicklung damaliger Kultur. Folglich fokussiert es sich auf seine Märchen *Fimfárurum* und *Drei Veteranen*. Dieses Märchen wird erst inhaltlich analysiert und dann aufgrund der Auszüge ähnlich wie in Kapiteln über Hauffs *Der kleine Muck* folgt der Textanalyse die Analyse der Märchenmotive. Kapitel 2 und 3 sind genauso aufgegliedert.

Das vierte Kapitel verbindet die vorigen Kapitel und vergleicht die Parallelen der beiden Märchen aufgrund ihrer Märchenmotive. Es widmet sich hauptsächlich den Motiven, die im

Kapitel 1.1 allgemein beschrieben wurden. Diese Parallelen sind in drei Tabellen niedergeschrieben, die auf den beiden Handlungen basieren. Die erste Tabelle beschäftigt sich mit den Protagonisten, die zweite mit den ausgewählten zauberhaften Motiven und die letzte der Tabellen fokussiert sich auf die tierischen Figuren in den beiden Märchen. Dann folgt eine Zusammenfassung dieser Tabellen und der bereits erwähnten Parallelen im Subkapitel 4.1, welche durch fließigen Text und nicht mehr mittels einer Tabelle durchgeführt wurde.

Das letzte Kapitel dieser Arbeit widmet sich hauptsächlich den Verfilmungen der beiden Märchen. Es vergleicht die Abweichungen von ihren Buchvorlagen und stellt auch andere Verarbeitungen vor, für die diese Märchen zur Vorlage wurden (Puppenfilme, Hörbücher). Ähnlich wie in den Werken an sich ergeben sich auch in den Verfilmungen dieselben Parallelen, welche in den Filmen auf solchen Stellen betont werden, wo der Film von seiner Vorlage abweicht. Die Filmemacher haben so durch die Auslassung gewisser Kleinigkeiten die Filme in manchen Hinsichten ähnlicher gemacht.

Schließlich kann gesagt werden, dass die erforschten Faktoren die Wahrhaftigkeit, der zu Beginn der Arbeit angegebenen Fragestellung positiv unterstützen.

Schließlich kann gesagt werden, dass die Forschungsannahme wahr gewesen ist und dass es mir gelungen ist, die Verbindung zwischen Werichs *Drei Veteranen* und Hauffs *Der kleine Muck*, von dem sich Jan Werich mit der höchsten Wahrscheinlichkeit inspiriert ließ, nachzuweisen.

Seznam použitých informačních zdrojů

Primární literatura

HAUFF, Wilhelm. *Die Geschichte von dem kleinen Muck. Der Zwerg Nase*. Ditzingen: Reclam. 2016, 71 s. ISBN 978-3-15-007702-3

HAUFF, Wilhelm. *Die Karawane*. Praha: WERNER DAUSIEN. 1960, 219 s.

WERICH, Jan. *Fimfárum*. Praha: Albatros, 1977, 186 s.

Sekundární literatura

ACKERKNECHT, Erwin. Nachwort. In: *Die Geschichte von dem kleinen Muck. Der Zwerg Nase*. HAUFF, Wilhelm. Ditzingen: Reclam. 2016, 71 s. ISBN 978-3-15-007702-3

BUČKOVÁ, Tamara. *Interkulturní didaktika cizojazyčné literatury: kontexty a perspektivy se zaměřením na německy psanou literaturu pro děti a mládež a zřetelem k tématu 2. světové války*. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2020, 325 s. ISBN 978-80-7603-183-8.

BUČKOVÁ, Tamara. Wilhelm Hauff. In: GLOSÍKOVÁ, Viera, et al. *Slovník německy píšících spisovatelů: Německo*. Praha: LIBRI, 2018, 807 s. ISBN 978-80-7277-560-6.

CINGER, František. *Smějící se slzy, aneb, Soukromý život Jana Wericha*. Praha: BVD, 2016, 303 s. ISBN 978-80-87090-96-1.

ČAPEK, Karel. *Marsyas / Jak se co dělá*. Vimperk: Československý spisovatel, 1984, 384 s.

FREYTAG, Gustav. *Technika dramatu*. Prah: Politika, 1944, 171 s. Dostupné z: https://is.muni.cz/el/1421/jaro2016/DVQ024K/um/Gustav_Freytag_-_Technika_dramatu.pdf [cit. 07.05.2022]

CHRASTIL, Pavel. *Jan Werich: klaunovo velmi pozdní odpoledne*. Praha: Eminent, 1999, 166 s. ISBN 80-85876-94-9.

JANOUSEK, Jiří. *Jan Werich za oponou*. Praha: Práh, 2018, 381 s. ISBN 978-80-7252-774-8

JOLLES, André. *Einfache Formen: Legende, Sage, Mythe, Rätsel, Spruch, Kasus, Memorabile, Märchen, Witz*. 6. unveränderte Aufl. Tübingen: Niemeyer, 1982, 272 s. ISBN 3-484-22115-1.

LÜTHI, Max. *Das europäische Volksmärchen: Form und Wesen*. Bern: Francke, 1968, 135 s.

MAYER, Mathias a Jens TISMAR. *Kunstmärchen*. Stuttgart: Metzler, 2003, 166 s. ISBN 3-476-14155-1.

Pohádka. In: *Encyklopedie literárních žánrů*. MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA, Praha: Paseka, 2004, 699 s. ISBN 80-7185-669-X.

PROPP, Vladimir Jakovlevič, Marcela PITTERMANNOVÁ, Hana ŠMAHELOVÁ a Miroslav ČERVENKA. *Morfologie pohádky a jiné studie*. Jinočany: H&H, 1999, 362 s. ISBN 80-86022-16-1.

ŠMAHELOVÁ, Hana. O průchodech labyrintem pohádek. In: BUČKOVÁ, Tamara (ed.). *Klíč k pohádce: Současnost literatury pro děti a mládež*. Liberec: Krajská vědecká knihovna v Liberci, p.o., 2019, s. 8-17. ISBN 978-80-85874-93-8.

WARREN, Austin, WELLEK, René. *Theorie der Literatur*. Frankfurt: Ullsteinbücher, 1963, 326 s.

WILPERT, Gero von. *Lexikon der Weltliteratur: biographisch-bibliographisches Handwörterbuch nach Autoren und anonymen Werken*. Stuttgart: Kröner, 1963, 1471 s.

Další zdroje

Audible.de, 1997. *Die Karawane* – Hörbuch Download 9.6. [cit. 29.06.2022]. Dostupné z: <https://www.audible.de/pd/Die-Karawane-Hoerbuch/B004V62PNE>

ČSFD.cz, 2001. *Malý Muk* (1953) [online]. 18.03. [cit. 24.03.2022]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/115938-maly-muk/prehled/>

ČSFD.cz, 2001. *Malý Muk* (1985) [online]. 23.02. [cit. 24.03.2022]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/294262-maly-muk/galerie/>

ČSFD.cz, 2001. *Tři veteráni* (1983) [online]. 11.3. [cit. 24.03.2022]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/6002-tri-veterani/prehled/>

Databáze knih, 2008. Jan Werich – knihy [online]. [cit. 29.06.2022]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/vydane-knihy/jan-werich-171?orderBy=&filtr=&id=1>

Databáze národní knihovny ČR, 2014. Fimfárum. [online]. [cit. 09.07.2022]. Dostupné z: https://aleph.nkp.cz/F/UEPK6X9X4D2GXJYLTCYSYJ9ALDHB78I5FTF5M7JUPJ9LUHAYIQ-02311?func=find-acc&acc_sequence=007017593

Deutsche Biographie. Hauff Wilhelm. [online]. 25.02. [cit. 03.03.2022] Dostupné z: <https://www.deutsche-biographie.de/sfz39343.html>

Fimfárum Jana Wericha: Pohádky: Nejlepší audioknihy - Audioteka.cz. Redirecting to /welcome/ [online]. Copyright © 2011 [cit. 24.03.2022]. Dostupné z: <https://audioteka.com/cz/audiobook/fimfarum-jana-wericha>

YouTube, 2022. *Kalif Storch* [online]. 20.3. [cit. 24.03.2022]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=-kNvsvQAg-E&ab_channel=rappelkiste2a

YouTube, 2021. *Tři veteráni* (1964) česká pohádka [online]. 20.03. [cit. 24.03.2022]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=ICWzkm1PZTw&ab_channel=Matou%C5%A1Kacht%C3%ADk

Literatura pro děti a mládež, Kinder- und Jugendliteratur, 2016 [online]. Tamara Bučková – webové stránky [cit. 27.03.2022]. Dostupné z: <https://pages.pedf.cuni.cz/tamara-buckova/literatura-pro-deti-a-mladez-didaktika-literatury-kinder-und-jugendliteratur-literaturdidaktik/>

Seznam tabulek

Tabulka 1 Paralely v životech autorů.	19
Tabulka 2 Paralely mezi protagonisty a jejich negativními protějšky.	41
Tabulka 3 Paralely kouzelných motivů.	42
Tabulka 4 Paralely zvířecích motivů.	43

Seznam příloh

Obrázek 1: Podobizna Wilhelma Hauffa

Zdroj: <https://www.vitalis-verlag.com/autoren/wilhelm-hauff/> [cit. 07.07.2022]

Obrázek. 2: Obrázek 1 Fotografie Jana Wericha

Zdroj: <https://www.kafe.cz/celebrity/jan-werich-emigrace.html> [cit. 07.07.2022]

Obrázek 3: Úvodní stránka pohádky Malý Muk z pohádkového almanachu.

Zdroj: HAUFF, Wilhelm. Die Karawane. Praha: WERNER DAUSIEN. 1960, 219 s.

Obrázek 4: Titulní strana pohádky Tři veteráni v pohádkové sbírce Fimfárum.

Zdroj: <https://docplayer.cz/2540819-Fimfarum-jan-werich.html> [cit. 07.07.2022]

Obrázek 5: Filmové zpracování Tři veteránů z roku 1983

Zdroj: <https://www.csfd.cz/film/6002-tri-veterani/galerie/plakaty/>

Obrázek 6: Filmová adaptace Malého Muka z roku 1953.

Zdroj: <https://www.csfd.cz/film/115938-maly-muk/galerie/>

Obrázek 1

Obrázek 2

Obrázek 3

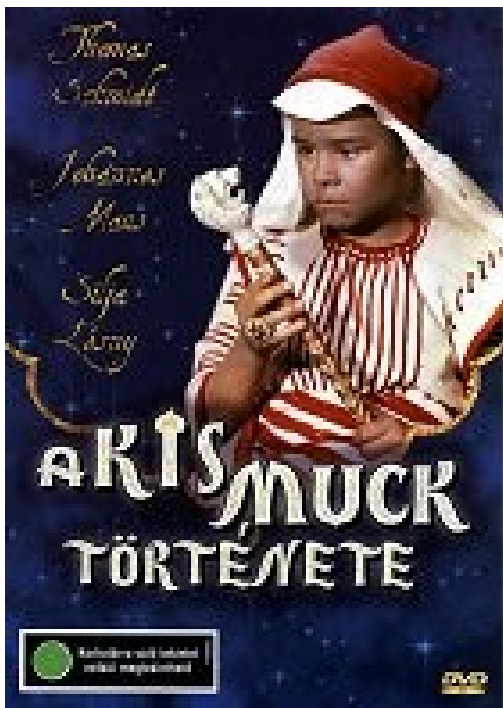

TŘI
VETERÁNI

Obrázek 4

Obrázek 5

Obrázek 6